

MADÁRTÁVLAT

Madártani és természetvédelmi folyóirat

XVIII. évf. 2. szám – 2011/2.

MADÁR HATÁROZÓ VADLUDAK III.

Vadludakat bemutató sorozatunkban ezúttal az Anser nemzetség két világos tollazatú képviselőjét (a sarki ludat és az indiai ludat), valamint a vadludakkal távolabbi rokonságban álló ásóludakat (Tadorna-fajokat) mutatjuk be.

Az **indiai lúd** (*Anser indicus*) hazánkban rendkívül ritka kóborlóként figyelhető meg. Közép-Ázsiában honos faj. Testméretében a vetési lúddhoz hasonlít; közről tekintve jól észlelhető a fehér fejen található két fekete keresztcsáv. Csőre és lába sárga színű.

Indiai lúd

Sarki lúd

A **sarki lúd** (*Anser caerulescens*) hazánkban szintén rendkívül ritka kóborló; költőterülete ÉK-Szibéria tőlünk távol eső vidékén és É-Amerikában található. A domesztikált, fehér tollazatú házilúdtól legkönnyebben a fekete színezetű elsőrendű evezőtollai alapján különíthető el, amely reptében különösen jól látszik. Csőre és lába vöröses hússzínű.

A **vörös ásólúd** (*Tadorna ferruginea*) Magyarországon ritka kóborló, bár az utóbbi évtizedekben hazai megfigyelései rendszeressé váltak. Tópartokon, sós mocsarakban, sziklás hegyoldalakban, faodvakban és épületek romos zugaiban egyaránt költ. Teste élénk rozsdavörös színezetű. A farkcsík, a fark- és evezőtollai feketék. Szárnyán feltűnő fehér folt található. Csőre fekete színű.

Vörös ásólúd

Bütykös ásólúd

A **bütykös ásólúd** (*Tadorna tadorna*) tengerpartok, nagyobb tavak és folyók környékén, a talajba vájt üregekben (ritkán faodvakban) költ. Magyarországon ritka fészkelő és rendszeres átvonuló. Kontrasztos testmintázata alapján minden más madárfajtól könnyen elkülöníthető. Csőre piros színű.

Grafika: Kókay Szabolcs – www.kokay.hu

Kiadja a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) kiemelten közhasznú társadalmi szervezet

„A madárbarát Magyarorszáért!”

1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel: 275-62-47
Fax: 275-62-67
www.mme.hu

Főszerkesztő: **Ujhelyi Péter**

Munkatársak:

Bagyura János Kerecsenvédelem
Fatér Imre Tűzokvédelem
Hadarics Tibor Faunisztika
Horváth Márton Parlagjas-védelem
Horváth Zsolt Természetvédelem
Karcza Zsolt Vonuláskutatás
Králl Attila Natura 2000
Lovászi Péter Gólyavédelem
Magyar Gábor Általános madártan
Nagy Károly Monitoring
Orbán Zoltán Társadalmi kapcsolatok
Péchy Tamás Rákosi-vípera-védelem
Szász Péter MME-hírek
Szép Tibor Általános madártan

Tudományos tanácsadók:

Aradi Csaba (Hortobágyi Nemzeti Park, ny. ig.)
Csányi Vilmos (akadémikus, ELTE Etológiai Tanszék, ny. tszvez.)
Csorba Gábor (Magyar Természetudományi Múzeum Állattára)
Csőrgő Tibor (ELTE TTK, Biológiai Intézet)
Fekete Gábor (akadémikus, MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet)
Kordos László (Magyar Állami Földtani Intézet)
Láng István (akadémikus, MTA elnöki tanácsadó)
Molnár V. Attila (Debreceni Egyetem, Növénytan Tanszék)
Papp László (akadémikus, MTA-MTM Állatökológiai Kutatócsoport)
Somogyi Péter (akadémikus, Anatomical Neuropharmacology Unit, University of Oxford)

Fotográfiai tanácsadók:

J. Artyuhin • Berta Béla • Forrágy Csaba • Imre Tamás • Kalotás Zsolt • Kármán Balázs • Máté Bence • Nehéz László • Novák László • Streit Béla • Suhayda László • Vizúr János

Grafikusok: **Kókay Szabolcs, Matyikó Tibor, Zsoldos Márton**

Tördelés, nyomdai előkészítés: **Fabbro Hungary Kft.**
Szerkesztőségi titkár: **Bányai Lászlóné**
Terjesztés: **Harangi István**

Alapító főszerkesztő: **Schmidt Egon**
Felelős kiadó: **Halmos Gergő az MME igazgatója**

Nyomás és kötés: **Korrekt Nyomdaipari Kft.**
Felelős vezető: **Barkó Imre** ügyvezető igazgató

ISSN 1217-7156

Támogatónk:

A címlapon: **Kékbegy Péchy Tamás** festménye

Címlapterv: **U.P.**

Kéziratokkal és lapszerkesztéssel kapcsolatos információk: www.madartavlat.hu

Lelövés, csapdázás, hálózás, lépvesszőzés, mérgezés

Riasztóan sok védett madarat pusztítanak el napjainkban is Európában! Híreink között ez egy igen vészjelzés – így már bőven a 21. században... Az igazán aggasztó ezzel kapcsolatban, hogy Európában nem azért pusztítják a madarakat az emberek, mert éheznek, mert nem juthatnak máshogy fehérjéhez vagy valamilyen más, alapvető túléléssel kapcsolatos indokuk lehetne erre az elkövetőknek. Nem! Szórakozásból teszik, „hagyományörzésből” teszik, vagy pusztán gazdasági érdekekre hivatkozva. „Lelövés, csapdázás, hálózás, lépvesszőzés, mérgezés: a bűnözők kreativitása határtalan, ha természetkárosításról van szó. Zéró toleranciát várunk az elkövetőkkel szemben, mind a hatóságok, mind pedig a lakosság részéről.” – mondta Boris Barov, a BirdLife Europe természetvédelmi igazgatója egy – a témában Cipruson megrendezett – konferencián. Ciprus és Málta, no meg Olaszország azok a helyek, amelyeket rögtön bárki felsorol mint olyan tájakat, ahol sportként irtják a madarakat. Magyarországon sokkal jobb a helyzet, de az utóbbi években nálunk sem voltak restek a madármérgezők. A probléma nagyságát jelzi, hogy csak a világszerte veszélyeztetett parlagi sasból az elmúlt öt évben 54 példányt pusztítottak el hazánkban, miközben az egész EU parlágias-állománya alig éri el a 200 költőpárt. A mérgezések mellett hazánkban is rendszeresen előfordul védett madarak lelövése és fészkelővés. Magyarországon át vezet a madárcsempészet kedvelt útvonala is. Ezek az információk és tapasztalatok vezettek minket itt az MME berkeiben, hogy egy komolyabb programot kell indítani a mérgezések és más illegális cselekmények visszaszorítására. Hosszas előkészítés után, nyolc partnerünkkel (a Hortobágyi, a Bükki és a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, a Fővárosi illetve a Jászberényi Állat- és Növénykert, a Nemzeti Nyomozóiroda, az Országos Magyar Vadászkamara és a Természetfilm.hu Egyesület) egy teljesen újszerű programot terveztünk, és örömmel jelenthetem, hogy az Európai Unió LIFE+ alapjának támogatását elnyerve készülhetünk a munka indítására. A programunk keretében „madárvédelmi akciócsoport” alakul, országos állatorvosi hálózatot szervezünk, természetkárosítási, elsősorban madárpusztítási bűncselekmények bejelentésére forródrótot tartunk fenn. A program fő célja a parlagi sas védelme és a faj ellen elkövetett bűncselekmények visszaszorítása. Úgy gondolom, hogy e tevékenység és a hozzá párosuló széleskörű ismeretterjesztő program alkalmas lesz arra is, hogy Magyarországon valóban zéró tolerancia legyen a lelövőkkel, csapdázókkal, hálózókkal, lépvesszőzőkkel és legfőképp a mérgezőkkel szemben. Zéró toleranciát kell hirdessünk, hogy példaképek lehessünk Ciprus, Málta és a többi európai ország szemében.

Halmos Gergő

A tartalomból

EURÓPAI MADARAK DÉL-ÁFRIKÁBAN		4	A borító kékbegy-festményével köszöntjük 80. születésnapja alkalmából Schmidt Egon!
10 A SZÉCHENYI NEVET VISELŐ ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYFAJOK		16	BÜBOS CINEGE AZ OBJEKTÍV ELŐTT
HÍREK		18	GÓLYA-ROADSHOW
28 TÁBOR AZ ÓRIÁSOK ASZTALÁN		36	A PORFÜRDŐ

Európai madarak Dél-Afrikában

Harmadik afrikai utamon egy nemzeti parki megfigyelő házikóban (kitekintő) üldögéltem néma csendben egy erősen benövényesedett tó szélén és arra vártam, hogy a tőlem néhány méterre a víz felszíne alatt mozdulatlanul lesben álló nilusi krokodilnak, vajon sikerül-e valamit zsákmányolnia. A krokodil egy bedőlt fatörzs mellett volt, csak a szemei látszottak ki a vízből. Gondoltam, hogy arra vár, hogy egy gém leszálljon a fatörzsre, nem is sejtve, hogy milyen nagy veszélynek lesz kitéve. Magam is meglepődtem, amikor a fatörzse egy nászruhás szürke gém ereszkedett le. Hirtelen nem tudtam hová tenni a dolgot, azt ugyanis tudtam, hogy a mi vonuló szürke gémeink ilyen távolságra nem jutnak el. A pillanatnyi elbizonytalanodás után már nyilvánvaló volt, hogy a szürke gémnek, más fajokhoz hasonlóan, van egy Dél-Afrikában költő állománya is.

Pásztorgém

Azóta is nagy érdeklődéssel szemlélem a mi térségünkben fészkelő fajokat, amint Afrikában költenek. Szinte felfoghatatlan, hogy egy krokodiloktól hemzsegtő kis tóban, hogyan képes fennmaradni pl. a kis vöcsök. Eddig, amikor ilyet láttam, mindig arra gondoltam, hogy biztosan csak rövid időre ereszkedtek le a krokodilos tóra és nem sokára továbbállnak. Novemberben azonban megtaláltam a fészket is, egy csöppnyi nádolt szélén, azaz krokodil ide vagy oda, a kis vöcsök nem zavartatja magát. Valamit tudnak ezek

a madarak, hiszen a fiatal krokodilok fő táplálékát a madarak képezik. Talán a szürke géme és kis vöcsök látványánál is érdekesebbek a fattyúszerek, amelyek Afrikában téli tollruhában a vizek, vagy a vizes rétek felett körözve keresik táplálékukat. 2010 novemberében egy kisebb csoportjukat távcsöveztem, amikor átvillant a távcső előtt egy nászruhás madár is. Hirtelen arra gondoltam, hogy már átvedlett, de amikor elkezdtem követni, egyre több és több nászruhás madárra lettem figyelmes. Be kellett látnom, hogy szó

sincs átvedlett vonuló madarakról, hanem ezek a fattyúszerek ott költenek. Rövid keresgélés után a távcsőben ott voltak a növényzetre épített részben úszó fészkeiken kotló madarak, pontosan olyan képet festve, mintha egy hazai telepüket szemlélném. A nálunk fészkelő fajok közül viszonylag sok Afrika déli részén is költő madár. Ilyen a már említetteken túl pl. a búbos és a feketenyakú vöcsök, a nagy és kis kócsag, selyemgém, bakcsó, vagy a vízityúk, gólyatöcs, gulipán stb. fajok. Ezek többsége hatalmas elterjedés terü-

Kétörvös futómadár

Csérccsapat a tengerparton

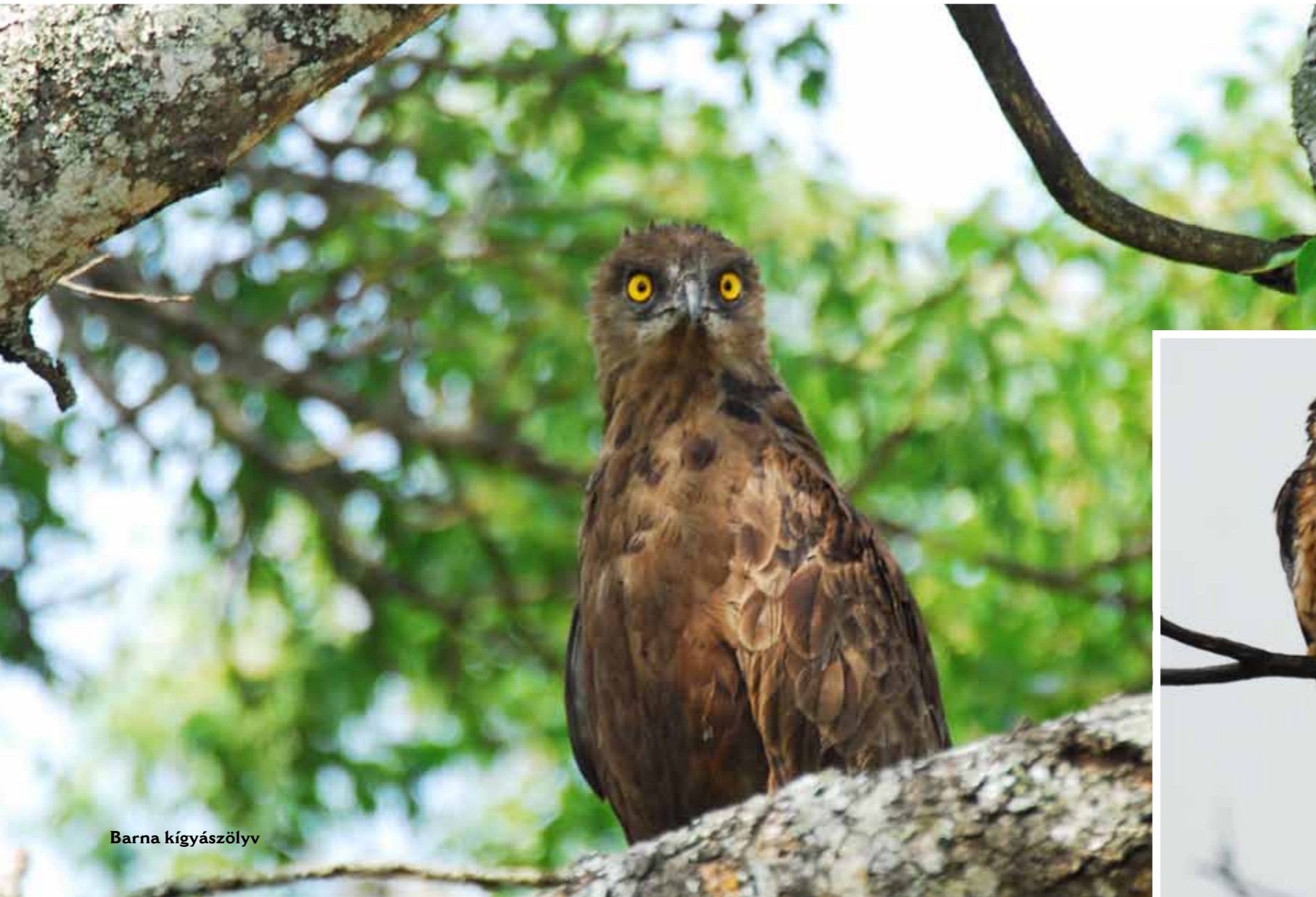
letű faj és ennek megfelelően nemcsak Európában, hanem a Szahara kivételével Afrika nagy részén is költ. Másoknak viszont szigetszerű költő állományaik élnek Dél-Afrikában, mint pl. a fekete gólya vagy a fattyúszerkő.

Három palearktikus fajt; a seregélyt, a házi verebet és az erdei

pintyet pedig betelepítették.

Előbbi kettő nagy területen szétterjedt, míg az erdei pinty csak kis területen elszigetelten él.

Számos tőlünk északabbra fészkelő és Magyarországon is csak vonuló madárfaj eljut egészen Dél-Afrikáig. Ilyenek pl. a parti lile, az ujaslille, a pajzoscankó, a sarló és az apró partfutó, a billegetőkankó, a réti és a szürke cankó, ill. a kőforgató stb. fajok. Nehéz eldönteni, hogy tőlünk 10 000 km-re mi okoz nagyobb élményt egy madarásznak, egy hazai fészkelő fajt meglátni, vagy afrikai, sosem látott fajokban gyönyörködni. Nekem különösen érdekes látni, hogy milyen körülmények

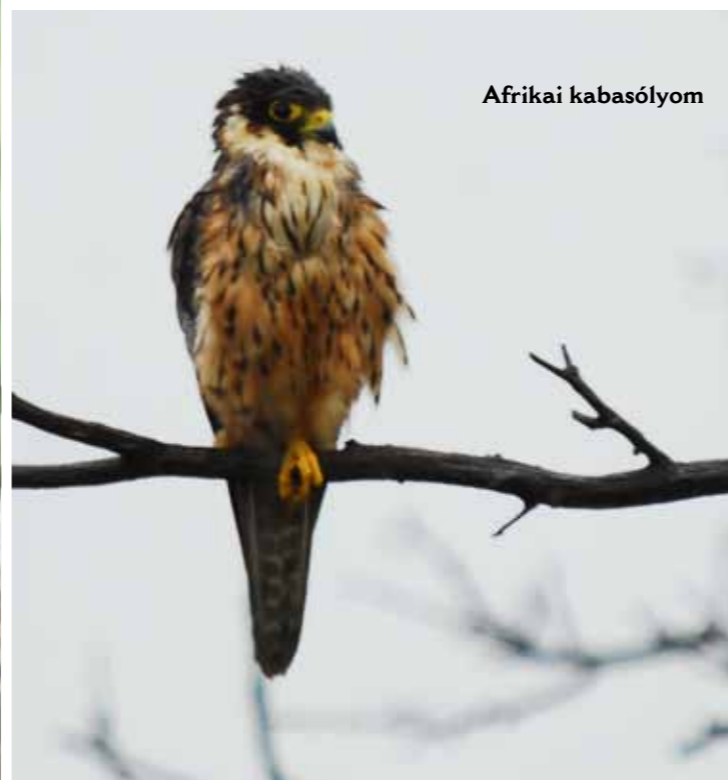
Barna kígyászölyv

Ezüstlile

Szalakóta

Afrikai kabasólyom

Gólyatöcs

Barna kígyászölyv

© HARASZTHY LÁSZLÓ FELVÉTELEI

Héjasas

Tövisszúró gébics

Gyurgyalag

között telnek fészkelő madaraink Dél-Afrikában. A fehér gólyáról közismert, hogy ilyen messzire eljut, de talán kevesen tudják, hogy ragadozó madaraink közül pl. a darázsölyv, békászó sas, kékvércse nagy számban tel el itt, de kis számban még a hamvas rétihéja is megfigyelhető. Novemberben egy esős éjszaka után jócskán megázott tollazatú kabasólyom csoportosulást figyeltünk meg. Ahogy itthon, ott is a levegőben vadásztak, csak éppen nem szitakötőkre, hanem repülő természetekre. A haris, a törpevízicsibe, a kakukk, és a lappantyú is Dél-Afrikában tel. Különösen érdekes a szalakótával való találkozás, mert miközben a mi fészkelőnk ott tel, ugyanazon az élőhelyen mellette költ a lilamellű szalakóta (*Coracias caudata*), amellyel gyakran egy fán üldögélnek. A bokros szavannán a mi gyurgyalagunk kifejezetten gyakori madár, a további négy itt előforduló fajnál sokkal nagyobb számban találkozhatunk vele. Sokszor csak a hangját hallani a magasban keringő csapatoknak, máskor viszont tízesével ugrálnak fel előttünk a földről vagy a bokrokról.

A békászó sas itteni telelése talán az egyik legérdekesebb. Ez a faj Kelet-Afrikán keresztül ér el Dél-Afrikát, ahová decemberben érkezik meg. Ennek megfelelően a novemberi madarászatok során, nem lehet vele találkozni. Dél-Afrikai telelőterülete néhány száz négyzetkilométerre korlátozódik és a Kruger Nemzeti Parkban található. 2005. január 5-én egy 15 km-es szakaszon több mint 70 pld-t figyeltünk meg, néhány óra alatt pedig összesen 130 madarat. Azóta német kutatók részle-

tesen megvizsgálták ezt a telelőterületet és megállapították, hogy egy hatalmas piroscsőrű szövőmadár kolónia tartja el az itt telelő békászó sasokat.

Mindhárom fecskefajunk is eljut Dél-Afrikáig, csakúgy, mint az énekes, foltos nádiposzáta, kerti és mezei poszáta. A mi három fecskefajunkon kívül azonban, a Kruger Nemzeti Parkban további 13 fecskefaj figyelhető meg. Érdekes az, hogy az összes többi faj együttes egyedszáma sem éri el a telelő füstifecskék számának felét. Otthoni érzést minden más fajjal szemben leginkább a füstifecskék kölcsönöznek. Ugyanúgy cikáznak az utak felett, mint itthon és bizony, ha esik az eső és hideg van,

Szalakóta

Kék vércse

Parti ugartyúk

Fokföldi billegető

Füstifecskék

Gyöngytyúkok

akkor ott is az úttesten próbálnak melegedni. Az persze lényeges különbség, hogy az elefánt, a zsiráf és a különböző antilopok körül keringve vadásznak. A bokros szavannán kifejezetten gyakori a telelő szürke légykapó és a fitisz fűzike. A sárgarigót és a kerti gezét, leginkább hangja alapján fedezhetjük fel. A tövisszűrő gébicsek ugyanúgy viselkednek, mint nálunk. A bokrok oldalában üldögélnek és sáskákra vadásznak. A számukra alkalmas helyeken 20-30 méterenként is találkozhatunk egy-egy hazai ismerőssel. A kis őrgébic sem tagadja meg önmagát, Afrikában is előszeretettel üldögél a villanydróton – már ahol talál ilyet.
Haraszthy László

Kőforgató és déli sirály

© HARASZTHY LÁSZLÓ FELVÉTELEI

Ezt a cikket Farkas Tibor emlékének ajánljuk, akit a történelem viharai Dél-Afrikába sodortak. Ő már itthon is a kövirigók szakértője volt. Pretoriai múzeumban eltöltött több évtizedes munkássága során az afrikai kövirigókkal sokat foglalkozott, sőt egy új fajt is felfedezett Madagaszkáron. E faj első – tévesen határozott – preparátumát egy amerikai múzeumban látta meg.

Farkas Tibor éles szemmel rögtön észlelte e preparátum alapján az egyébként nem nagy különbséget. Hamarosan meglátogatta a madár eredeti élőhelyét, ahol azonnal bizonyossá vált számára, hogy új fajt fedezett fel, amelyet *Monticola bensoni* névre keresztelt. Az 1971-ben leírt faj nagy valószínűséggel az utolsó madárfaj, amelynek magyar a felfedezője.

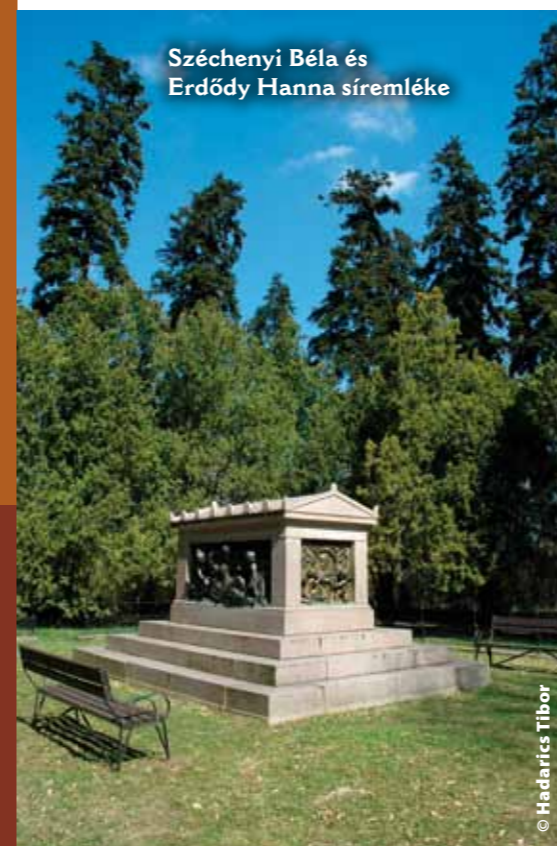
Kreitner.

Gróf Széchenyi Béla.

Lóczy.

A Széchenyi nevet viselő állat- és növényfajok

A „legnagyobb magyar”, Széchenyi István gróf halálának 150. évfordulóját ünnepeltük 2010-ben. Az ez alkalomból meghirdetett Széchenyi-emlékév kapcsán jutott eszembe, hogy van egy madárfaj – a Széchenyi-hegyifogoly (*Tetraophasis szechenyii*) –, amely e nevet viseli, igaz ez a faj köztudottan a „legnagyobb magyar” idősebb fiáról, gróf Széchenyi Béláról (1837–1918) neveztetett el. Némi internetes és könyvtári kutatás után még számos szechenyii, szechenyianus (*szechenyiana*), illetve *Szechenyia* nevű taxont találhatunk mind az állatok, mind a növények között, sőt néhány ilyen nevű fosszília is akad. E taxonok döntő többsége Széchenyi Béláról kapta a nevét. De ki is volt ez a gróf, és mivel szolgált rá arra, hogy több fajt róla nevezzenek el?

Széchenyi Béla és Erdődy Hanna síremléke

© Hadravics Tibor

Gróf Széchenyi Béla 1837-ben Pesten született, gyermekéveit itt és Cenken töltötte, magántanulóként a soproni evangélikus gimnázium tanárainál vizsgázott, majd állam- és jogtudományi tanulmányokat folytatott a berlini és bonni egyetemeken. 1855–1857 között járt Angliában, Franciaországban, Svájcban és Itáliában. Angliában az ottani főnemesség vendégszeretetéit élvezte, részt vett vadászataikon, első – az ottani fajdvadászatról szóló – írása a *Lapok a lovászat és vadászat köréből* című újság

1857. évi 19. számában jelent meg. 1858-ban járt Isztambulban, Izmirben és Athénban, majd a délvidéken (Belgrád, Orsova, Bázias, Temesvár, Szeged) tett utazást, s még ugyanebben az évben ismét Angliába ment, hogy ott Rónay Jácint közvetítésével kinyomtatassa apja *Ein Blick* című utolsó művét, amelyet aztán 1859 januárjában úti bőröndjének kettősfenekű burkolatában csempészett haza. 1862-ben Károlyi Gyulával az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában tett hosszabb utazást. 1865-ben, 1867-ben és 1870-ben összesen négy oroszlanvadász expedíción vett részt Algériában, melyekről a *Vadász- és Versenylapban* be is számolt. 1870-ben feleségül vette a gyönyörű Erdődy Hanna grófnőt, aki azonban 1872-ben, a második gyermekük születését követő napokban – mindössze 26 évesen – meghalt. Széchenyi Béla feleségét a híres cenki hársfator végében temettette el, sírja fölé gyönyörű síremléket tervezett és készíttetett. A gróf szeretett hitvese elvesztése után néhány évig teljes visszavonultságban élt a cenki kastélyban. Az ebben az időben majdnem teljesen kiszáradt Fertő medréről előkerült különös tárgyakra azonban ő is felfigyelt. 1874-ben ásásokat kezdett a tó kiszáradt medrében, és a talált kőkori leleteket Eduard Suess osztrák paleontológus segítségével le is írta (*Kőkori lelet a Fertő-tava medrében.*). Suess volt az, aki később rábeszélte egy nagyobb kelet-ázsiai expedíció szervezésére, egyúttal felhívta a figyelmét egy tehetséges fiatal magyar geológusra, Lóczy Lajosra. Széchenyi Béla – bánatának enyhítése végett – végül rászánta magát az utazásra. Az expedíció fő

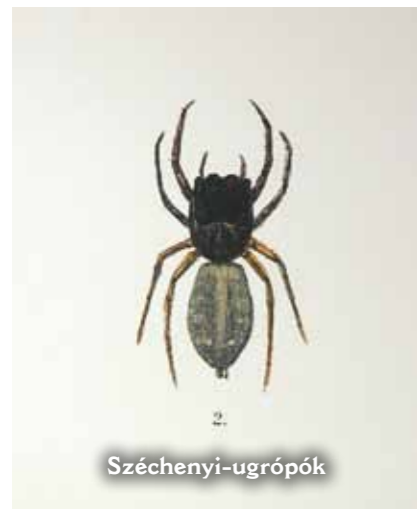
Expedíciós hangulatkép

Valószínűleg Széchenyi Béla volt az első magyar, aki feljutott a Fuji csúcsára

célja Belső-Ázsia tanulmányozása volt, a gróf fel akarta keresni a magyarok őshazáját és el szeretett volna jutni az elzárt Tibetbe. Az útra úgy készült, hogy nem tér vissza többé. Apja kéri-iratait az akadémiaának, ereklyéit a Nemzeti Múzeumnak adta.

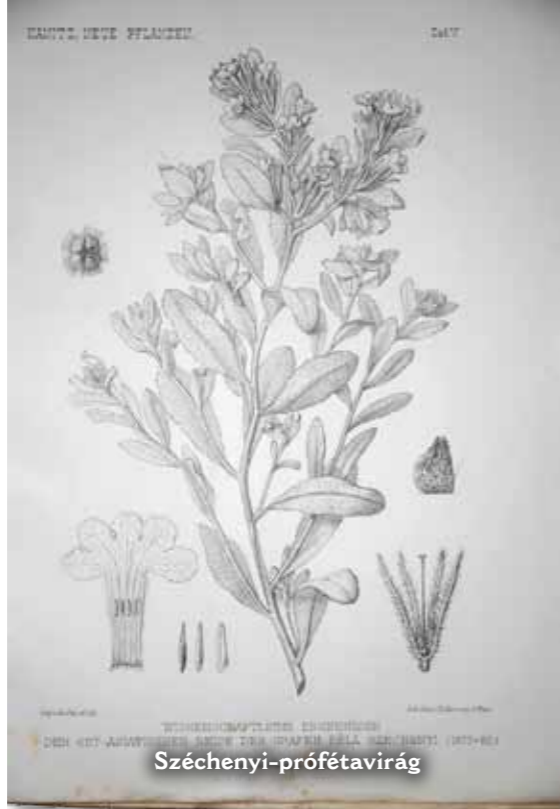
Az expedíció tagjai – gróf Széchenyi Béla, Lóczy Lajos geológus, Gustav Kreitner osztrák térképész és Bálint Gábor nyelvész – a *Polluce* nevű osztrák

gőzös fedélzetén 1877 decemberében indultak Triesztből Bombay-be, onnan szárazföldön átkeltek Indián, eljutottak Calcuttába, ahonnan elhajóztak Szingapúrba. Bejárták Jávat, majd Hongkongba és Shanghai-ba hajóztak. Innen Széchenyi Béla és Gustav Kreitner – a többieket Kínában hagyva – Japánba utaztak, eljutottak egészen Hokkaido szigetéig, Tokyo mellett megmázták a több mint 3700 méter magas Fuji-t. Valószínűleg Széchenyi Béla volt az első magyar, aki feljutott a japánok szent hegyére. Shanghai-ba visszatérve a gróf Pekingbe utazott, hogy engedélyt szerezzen a Belső-Ázsiába és Tibetbe való utazáshoz. Ezután egy darabig a Jangcén hajóztak felfelé, majd északnak fordultak, hiszen az eredeti tervek szerint Belső-Ázsia sivatagjain, a Kunlun hegyláncain,

a Turáni-alföldön és a Kaukázus vidékén át kívántak hazajutni. A turkesztáni zavaros állapotok miatt a kínai kormány ezt az útvonalat nem engedélyezte, így kénytelenek voltak Belső-Ázsiából délre fordulni, és Tibetben át próbálták eljutni a tengerhez, azonban a tibetiek sem engedték át országukon az utazókat, így végül Tibetet kelet felől megkerülve Burmába értek, ahonnan hajóval indultak haza. 1880 májusában érkeztek haza Magyarországra.

Bár állatok és növények gyűjtése az expedíciónak eredetileg nem volt célja, mégis – a számos fosszilián kívül – több mint 30 gerinces-, több mint 300 ízeltlábú-, majdnem 100 puhatestű- és több mint 300 növényfajt is gyűjtöttek.

A gyűjtött anyag évekig tartó tudományos feldolgozásában majd kéttucat hazai és külföldi tudós vett részt, mindannyian egy-egy szakterület kiválóságai. Az anyagból több mint száz tudományra új állat- és növényfajt írtak le. Ezek egy részét – a szokásoknak megfelelően – az expedíció szervezőjéről, vezetőjéről, gróf Széchenyi Béláról nevezték el, az akkori gyakorlat szerint a fajnevet *Széchenyii*, illetve *Széchenyiana* formában írva (a mai nevezéktani szabályok szerint a faji nevet már kis kezdőbetűvel és ékezet nélkül írjuk).

Az expedíció mindössze hat madár-faj nyolc példányát hozta haza, de ezeket sem maguk gyűjtötték, hanem a már évek óta Kelet-Tibetben élő francia misszionárius, a természettudományokkal is foglalkozó Desgodins abbé révén tettek rájuk szert. Ebből a nyolc madárból Madarász Gyula három új taxont írt le, amelyek közül kettő még ma is érvényes. Egyik a copfosfácán egy alfaja (*Pucrasia maculophya meyeri*), a másik pedig a bevezetőben már említett – Sichuan nyugati részén és Kelet-Tibetben élő – Széchenyi-hegyifogoly (*Tetraophasis szechenyii*), amelynek angol nevében – Szechenyi's Monal Partridge – is visszaköszön a Széchenyi név. A faj leírását Madarász az általa szerkesztett *Zeitschrift für die Gesamte Ornithologie* című madártani szaklap 1885-ben megjelent 2. évfolyamában adta közre. A faj leírásának alapjául szolgáló ún. típuspéldányok (egy hím és egy tojó) a Magyar Természettudományi Múzeum állattárában 1956 novemberében dülő tűzvészben sajnos megsemmisültek.

Frivaldszky János végezte a lepkék feldolgozását, a gyűjtött anyagban talált

egy addig ismeretlen, a Kuku-nór környékéről származó pillangófajt, amelyet *Parnassius szechenyii* (Széchenyi-apollólepke) néven írt le 1886-ban, a *Természettudományi Füzetekben*. A faj eredeti típuspéldánya még ma is megvan a Magyar Természettudományi Múzeumban.

A bogarakat szintén Frivaldszky János dolgozta fel, és három új fajt is a grófról nevezett el. A Kelet-Tibetből származó *Cetonia szechenyii* – mai néven Széchenyi-virágbogár (*Protaetia szechenyii*) –, és a Kínában gyűjtött *Trigonoscelis (Sternoplax) szechenyii* – mai néven Széchenyi-gyász-bogár (*Sternoplax szechenyii*) – új fajként történő leírása szintén a *Természettudományi Füzetekben* jelent meg 1890-ben, és ugyanennek a lapnak az 1892-es évfolyamában írt le Frivaldszky *Tibetobia szechenyiana* néven egy új cincérfajt (amelyet ma a *Monochamus millegranus* nevű fenyvescincérfaj szinonimájának tekintenek).

Mocsáry Sándor, a főként hártýás-szárnyúakkal foglalkozó zoológus 1892-ben egy kínai – szintén az expedíció által gyűjtött – fűrkészfajt (*Ichneumon*

Szechenyii) – mai néven Széchenyi-fűrkész (*Triptognathus szechenyii*) – írt le és nevezett el Széchenyi Béláról.

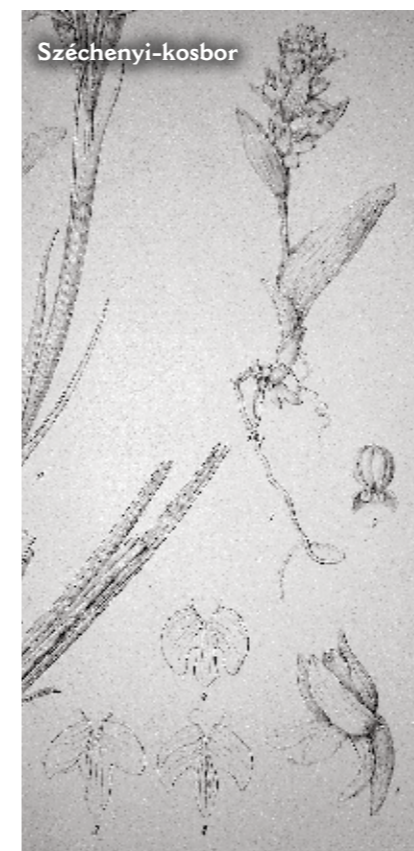
A puhatestűek egy részét Oscar Boettger német malakológus határozta, s egy Sichuanból származó új szárazföldi csigát – *Buliminus Szechenyii* (mai néven *Clausiliopsis szechenyii*) – neve-

zett el Széchenyi Béláról, egy hasonló kelet-tibeti fajnak pedig Vincenz Hilber adta a *Buliminus belae* nevet.

Az expedíció tudományos eredményei három vastkos kötetben jelentek meg (*Gróf Széchenyi Béla keletázsiai útjának tudományos eredménye. 1877–1880.*) 1890-ben (1. kötet) és 1897-ben (2–3. kötet), a kiadás költségeit Széchenyi Béla fedezte (e köteteket néhány évvel később németül is kiadták).

Ennek az összefoglaló műnek a második kötetében jelent meg egy Hongkong-ban gyűjtött új pókfaj – a Széchenyi-ugrópók (*Cyrra szechenyii*) – leírása, amely Ferdinand Karsch német entomológus nevéhez fűződik. Ugyanitt írt le Melchior Neumayer német paleontológus egy, a Poyangi-

tóból származó kagylófajt *Unio Szechenyii* néven (ezt ma a *Cuneopsis heudei* szinonimájának tekintik).

Az utazás növénytanai eredményeiről Kanitz Ágost botanikus már 1885-ben beszámolt akadémiai székfoglalójában, a felfedezett új növényfajokat is erről írt dolgozatában (*Gróf Széchenyi Béla közép-ázsiai expedíciójának növénytanai eredményeiről*) sorolta fel először, de azok részletes leírására csak a tudományos eredményeket bemutató könyv második kötetében került sor 1897-ben. Ezek a Kínából származó új – Széchenyi Béla nevét viselő – növényfajok a következők: az érdeslevelűek közé tartozó Széchenyi-prófétavirág (*Arnebia szechenyii*), az ernyős Széchenyi-borzamag (*Pleurospermum szechenyii*), a Széchenyi-tárnics (*Gentiana szechenyiana*) és a Széchenyi-kosbor (*Orchis szechenyii*). Kanitz egy tyúk-

taréjfajt is leírt *Szechenyia lloydides* néven, de ennek – az egyesek által *Lloydia szechenyiana* néven is emlegett – fajnak a ma érvényes neve *Gagea pauciflora*. Kanitz 1885-ös dolgozatában szerepel az *Astragalus Szechenyii* név is, de ez a csüdfűfaj később már nem bukkan fel sehol, így valószínű, hogy végül nem került részletes leírásra.

Az expedíció tagjai számos fossziliát is gyűjtöttek. Részletes leírásuk az utazás tudományos eredményeit bemutató könyv harmadik kötetében látott napvilágot. Természetesen közöttük is van néhány olyan Kínából származó új taxon, amely Széchenyi Béla nevét viseli. Ilyen az August Schenk által leírt *Adiantum szechenyii* nevű fosszilis fodorka, a Lörenthey Imre paleontológus által elnevezett *Lingulina szechenyii* karbon kori likacsoshéjú- (Foraminifera), illetve a Lóczy Lajos által leírt *Loxonema*

Széchenyi-hegyifogoly

GRÓF SZÉCHENYI BÉLA
KELETÁZSIAI UTAZÁSÁNAK (1877-80) TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI

szechenyi karbon kori csiga- és a *Myophoria szechenyi* triász kori kagylófaj.

Krenner József mineralógus egy – a jadeitek közé tartozó – ásványt nevezett el Széchenyi Béla után *szechenyiit*nek.

Széchenyi Béla és társai kelet-ázsiai tudományos expedíciója mindmáig az egyik legnagyobb szabású és legnagyobb jelentőségű magyar kutatóútnak számít. A tudományos eredmények csakhamar a nyilvános elismerést is meghozták a gróf számára. 1880. május 20-án a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává választották, 1883. május 17-én pedig az igazgatótanács tagjává lett. Az expedíció tudományos eredményeit feldolgozó mű első kötetével 1896-ban a gróf elnyerte az akadémia nagyjutalmát (amelyet egy természettudományi pályakérdés kitűzésére ajánlott fel). A budapesti tudományegyetem a millennium alkalmával, 1896. május 6-án tiszteletbeli bölcsész-

doktori oklevelet adományozott neki. A Magyarhoni Földtani Társulat tiszteletbeli tagjává, a Magyar Földrajzi Társaság előbb tiszteletbeli tagjává, majd tiszteletbeli elnökévé választotta.

Széchenyi Béla hasonló, nagyszabású vállalkozásba később már nem fogott, kelet-ázsiai expedíciója volt életének legnagyobb utazása. Sokat foglalkozott azonban a Fertő és a Hanság, valamint a Rába szabályozásának akkori nagy vitákat kiváltó kérdéseivel. A vitában a mai tájvédelem elveinek is megfelelő álláspontot foglalt el, és sokat harcolt az akkoriban többek által nagyon szorgalmazott Fertő-lecsapolás általa elhibázottnak tartott terve ellen.

Néhány, már a 20. században leírt – és Széchenyi Béláról elnevezett – új taxont is meg kell említenünk. Gáyer Gyula botanikus – a sisakvirágok elismert szakértője – 1909-ben egy Kínában honos sisakvirágot (*Aconitum szechenyanum*) nevezett el róla (ezt

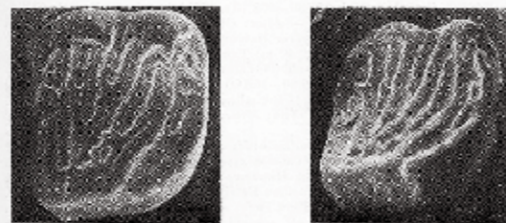
Adiantum szechenyi

a fajt ma is sokan ezen a néven ismerik, más kutatók viszont ezt a nevet csak az *Aconitum pendulum* szinonimájának tartják). Szintén az Ázsiát megjárt gróf nevét őrzi az 1926-ban Szilády Zoltán entomológus által leírt, Észak-Vietnamból származó Széchenyi-böngöly (*Tabanus szechenyanus*).

Borbás Vince az 1886-ban az *Erdészeti Lapok*ban leírt Széchenyi-tölgy (*Quercus X szechenyanum*) – amely a magyar tölgy és a molyhos tölgy hibridje – elnevezésével viszont a Széchenyi-családnak, de különösen gróf Széchenyi Pál akkori földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek (aki egyébként Széchenyi Béla unokatestvére volt) kívánt emléket állítani.

Pantocsek József mikropaleontológus, a kovamoszatok világhírű szakértője 1904-ben egy Szliács környékéről származó fosszilis kovamoszat-nemzetséget (*Szechenyia*) írt le, amelyet gróf Széchenyi Ferencről, a „legnagyobb magyar” édesapjáról, a Nemzeti Múzeum alapítójáról nevezett el.

Kretzoi Miklós paleontológus 1980-ban egy pliocén kori fosszilis peléfajt írt le *Szechenyia pannonica* néven (ezt a genust ma már az 1966-ban leírt *Vasseuromys* szinonimájának tartják),

Az őspele zápfogszerkezete

az elnevezés a lelőhelyre, a budapesti Széchenyi-hegyre utal, ami viszont gróf Széchenyi István nevét viseli: a „legnagyobb magyar” halála után, 1860. május 20-án a Sváb-hegy egyik szép fekvésű és szép kilátást nyújtó részét róla keresztelték el...

Hadarics Tibor

Íz és Hagyomány

A **cora** ajánlásával

Egy kis hazai. Ínyenceknek.

Azért ajánljuk ezt a különleges választékunkat:

- mert megtaláltuk és elhoztuk Önöknek a rég feledésbe merült ízeket és recepteket
- mert a termékek 100%-ig magyar eredetűek és a legjobb minőségű alapanyagok felhasználásával készültek
- mert a termékek előállításánál szem előtt tartottuk a környezet védelmét is

Keresse Íz és Hagyomány jelöléssel ellátott termékeinket, melyekről bővebb információt alábbi internetes oldalunkon olvashat.

www.cora.hu/markaink/iz

A Cora Hipermarket nagy hangsúlyt fektet a természet védelmére.

**Íz és Hagyomány
hentes-termékek
forgalmának 1%-át**

**a Magyar Madártani és
Természetvédelmi Egyesület
Fehérgólya-védelmi pro-
gramja számára utalja át.**

A természet, a madarak
védelme mindannyiunk
közös érdeke és felelőssége.

**1%-OS
támogatás**

Fehérgólya-védelmi program

cora
Egy mosollyal több

Búbos cinege az objektív előtt

2010 októberében gombászni érkeztem a Mecsek egy félreeső zugában fekvő lucosba. Ennek a kis erdőnek sajátos hangulata van. Mohás a talaj, a cserjéken, ágakon mindenütt zuzmók sokasága tenyészik, a fák alatt pedig folyamatosan félhomály uralkodik. És hát ott van a rengeteg gomba...

Gombaszedés közben persze madarász énem sem nyughatott. Rengeteg sárgafejű királyka, fenyvescinege, őzszapó keresgél mindenhol a fákön. Szabályosan mozgott az erdő, annyian voltak. A nézelődés alatt a kosár is megtelt néhány jól megtermett „őzlábbal”, amikor korábban számomra ismeretlen madárhangot hallottam. Megálltam, hallgatóztam. A fák tetejéről jött a finom, bugyborékoló, újra és újra felcsendülő hang. Rövid kutatás után a távcsővel megtaláltam a kis madárkát: búbos cinege volt! Igencsak megörültem neki; utoljára középiskolás éveim alatt láttam a barcsi homokvidéken, idestova 15 éve. A kis búbos fáról-fára repülve keresgél. Jó fél órán keresztül követtem, és gyönyörködtem benne. Persze nem tudtam magamban tartani hirtelesen szerzett élményemet, és telefonon máris Gyuri barátommal beszéltem róla. Mivel az ő ereiben is tisztességes madarász vér folyik, másnap már a fenyvesben leste a népes madárcsapatot. Nem kis meglepetésemre azzal

a hírrel hívott, hogy nyolc búbos cinegét számolt.

Újabb és újabb látogatások következtek, amelynek mindig búboscinegemegfigyelés lett a vége. A madár látványa okozta öröm után már azon járt az eszem, hogy miképpen lehetne megfotózni ezt a kedves madárkát. A közeledő etetős szezon jó alkalomnak tűnt, hogy ezt a tervemet megvalósítsam. Ki tudja, hányszor mondtam: „Bárcsak kitarának decemberig!”. Szerencsére olyan jól érezték magukat a fenyvesben, hogy szépen megvárták a telet, óhajomat teljesítették. Most már csak rajtam múlott minden. Addigra már tudtam, hogy hol mozognak többet, és hogy hova kell az etetőt állítanom, a minél biztosabb siker érdekében. Próbáltam úgy tervezni, hogy az egyébként árnyas erdőben elég fény jusson az etetőhöz, de ne legyen nagyon nyílt helyen sem. A legmegfelelőbbnek egy kis tisztás bizonyult, ahova délelőtt a nap is besütött. December elején már állt a nagy madáretető, mellette pedig a leskunyhó.

Két hetet adtam a madaraknak, hogy a felkínált napraforgómagot és faggyút megtalálják. Az első próbálkozásra nagy izgalommal érkeztem. Az etető mellé készítettem egy vályút, amely a

fotózást szolgálta. Erre erősítettem fel a beszállóágakat, és a fotózások alatt innen jutottak a madarak az etetőhöz. Néhány madár nélküli leskelődés után aztán eljött a nagy nap. A sok fenyvescinege, kék és barátcinege között búbos cinege jelent meg az etetőn. Nagy izgalommal fényképeztem a madarakat. A kezdeti életlen, bemozdult képek után aztán megnyugodhatam. Rögzítettem első, éles búboscinege-fotóimat a memóriakártyára.

A les mindössze 2,5 méterre volt az etetőtől. Ilyen közelségből madarász élménynek sem utolsó a búbos cinege látványa, fényképezni meg egyenesen felemelő érzés. Nagyon boldog voltam. Szerencsére a történet itt nem ért véget. A kis búbos annyira odaszokott az etetőhöz, hogy szinte biztosra vehettem, ahányszor fotózni megyek, annyiszor fogok vele találkozni. A jó fotó már csak az időjárásom múlott. Sokszor volt borult, esős, fényszegény nap. És kis madárkám nem segített ilyenkor. Ugyanis olyan gyorsan mozgott, hogy igencsak résen kellett lennem, hogy az objektívvel követni tudjam. Szinte csak akkor adott lehetőséget a fényképezésre, amikor a faggyúval foglalatoskodott. Előszeretettel csipegette

a kirakott zsiradékot, csak az érdekelte. Ezzel aztán kicsit befolyásolni is lehetett. A beszállóágak alá rakott kis faggyúdarab, vagy a jó helyre kötözött hajú a fotós szemmel is kíváncsatos helyre csalta a kis madárkát. És addig a néhány másodpercig, amíg ő azzal elfoglalta magát, lehetőség nyílt a fotózásra is.

Időközben madárgyűrűző barátaim kérésének is eleget tettem, és egy alkalommal az etető mellé felállított hálóval megfoglaltuk a ritka vendéget. Innentől már Laci barátom csillogó gyűrűjével járta az erdőt, és örö-

münkre az etetőt is. Néhány vendég is megfordult ez alatt a lesben, akik nem bírták ki, hogy ne nézzék meg objektíven keresztül is. Szóval nagy volt a felhajtás a búbos cinege körül. Szerencsére ő ezzel mit sem törődött, kihasználta az etető nyújtotta előnyöket.

Azért csak egy madárról beszélek, mert érdekes módon csak a gyűrűzött példány járt rá folyamatosan a faggyúra és a napraforgóra. Többször megbizonyosodtam róla, hogy többen is vannak, de valamilyen oknál fogva a többi nem használta az etetőt. Február közepére már annyi fényképet sikerült készíteni újdonsült kedvencemről, amennyiről nem is álmodtam az elején. Igazán elégedett lehettem. Nem is búslakodtam nagyon, amikor a megszokott, sűrű látogatásai ritkulni kezdtek. Lehet, hogy a tavasz közeledtét érezte, lehet, hogy az egyre több szén- és kék cinege riasztotta, de volt olyan, hogy pár napig nem is láttam.

Aztán elérkezett a tavasz, a madáretetős szezon is véget ért. Búbos barátom annak ellenére, hogy az etetőt hanyagolta, néhányszor megmutatta magát, megnyugtatta ezzel engem, hogy még mindig itt van. Ez alatt ott-hon elkészült pár fészekodó. Nem titkoltan azzal a szándékkal, hogy a fenyvesbe kirakva esetleg maradásra bírnak egy-két búbos cinegét. Talán a jövőben velük gyarapszik majd a Mecsekben fészkelő madárfajok száma.

Völgyi Sándor

MME ELNÖKSÉGVÁLASZTÓ KÜLDÖTTKÖZGYŰLÉS

Május 28-án, szokás szerint a Fővárosi Állat- és Növénykert Barlangtermében került sor az MME éves küldöttközgyűlésére, ami civil szervezetünk életének egyik legfontosabb, az egyesületi törvény által is megkövetelt eseménye. Az idei rendezvény azért volt különleges, mert lejárt a 2006-ban öt évre választott elnökség mandátuma, így most dönteni kellett az elnök és a hat elnökségi tag személyéről is.

A leköszönő elnökség nevében Horváth Zsolt elnökségi tag mutatta be az MME választott vezetősége 2006–2011 közötti munkájának legfőbb állomásait, eredményeit. Az egyesület kitüntetőit Dr. Bankovics Attila leköszönő elnök adta át. Dr. Marián Miklós és Kócsy Szabolcs Chernel István-émlék-érem, Schmidt András és Demeter Iván Brellos Tamás-díj, Kónya József pedig Örökös Tagság elismerésben részesült. Az MME Emléklap adományozásával köszönte meg az MRI–Kossuth Rádió munkatársainak a madárvédelem társadalmi szintű kommunikációjában végzett munkáját; a díjat Bánsági Éva vette át. A nap egyik legfontosabb eseménye az MME új elnökségének megválasztása volt, a szavazatok leadását és feldolgozását követően a következő döntés született:

Elnök: *Bajor Zoltán*

Elnökségi tagok: *Bukor Zoltán, Druzbaczký Ildikó, Frenyó Gábor, Haraszthy László, Nagy Sándor, Dr. Szép Tibor*
Köszönjük a leköszönő elnökség sok éves munkáját, egyben sok sikert és kitartást kívánunk a munka folytatásához az új elnöknek és elnökségi tagoknak!

II. TOKAJI PARTIFECSKE HAJÓZÁSI PROGRAM

Május 14–15-én második alkalommal rendeztük meg a *Tokaji partifecske hajózást* a Felső-Tisza természetes szakadó partfalaiban található partifecskelepekhez, amelyek a maguk nemében a legnagyobbak és egyedülállóak Európában. Az időjárással nagy szerencsénk volt, az eső vasárnap este érkezett meg, amikor a vendégek és a szervező kollégák már hazafelé tartottak. A tavalyi túrán is használt nagy hajó azonban megtréfált bennünket, mert a túra előtt nem sokkal elromlott a motorja. Így szombaton egy kisebb, vasárnap pedig egy még kisebb hajóval utazhattunk, ami végül szeren-

csés körülménynek bizonyult, mivel a kisebb csónaktest csendesebb és a vízfelszínhez közelebbi, látványosabb kilátást kínál. A két nap alatt háromszáz vendéget fogadtunk a hat hajózáson; reméljük, jövőre is legalább ennyien eljönnek. Minden résztvevőnek köszönjük, hogy jelenlétével megtisztelte a rendezvényt!

ELFOGADTÁK A MADÁRVÉDELEMRŐL ÉS AZ ELEKTROMOS SZABADVEZETÉKEKRŐL SZÓLÓ BUDAPEST NYILATKOZATOT

Az áprilisban tartott „*Elektromos szabadvezetékek és madárpusztulás Európában*” című nemzetközi konferencia résztvevői elfogadták a „Budapest Nyilatkozatot a madárvédelemről és az elektromos szabadvezetésekről”. A Nyilatkozat végrehajtása remélhetően a jelenleg szinte teljesen hiányzó európai és Európán túli együttműködés kezdetét jelenti majd a szabadvezetékek és madárpusztulás témában. A konferencia a 2011-es soros magyar EU-elnökség hivatalos programjának részeként az MME, a Vidékfejlesztési Minisztérium és a BirdLife International nemzetközi madárvédelmi szervezet európai irodájának társszervezésében valósult meg. A találkozó házigazdája a Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. (MAVIR) volt. A konferencián 29 európai és közép-ázsiai ország, az Európai Bizottság, az UNEP-AEWA, hat energia és áramszolgáltató vállalat, szakértők, vállalkozók és civil szervezetek képviselői vettek részt.

ELTÉVEDT FEHÉR GÓLYÁKAT MÉSZÁROLTAK LE MÁLTÁN

Helyi szinten rekord nagyságú, mintegy 240 egyedből álló fehérgólyacsapatot figyeltek meg Máltán az elmúlt héten. Mivel a szigetország nem érinti a gólyák vonulási útvonalát, vélhetően eltévedt madarakat láthattak a megfigyelők. A helyi vadászok kihasználva az alkalmat, több gólyát is kilőttek az éjszakai helyet kereső csapatból, eddig 3 madár tetemét találták meg lőtt sérülésekkel, de helyi források szerint többen is áldozatul eshettek a mészárlásnak – számolt be Jason Aloisio, a Spring Alive (Tavaszi Madárles) helyi koordinátora. A gólyák nagytestű, hosszú távú vonuló madarak, általában a főbb tengerszorosok (Gibraltár, Boszporusz, Messinai-szoros) felett haladnak át. A csapat valószínűleg heves szelek következtében tévedhetett el, és próbált vonulni Európa felé. A fehér gólya az EU 1979. évi Madárvédelmi irányelvének értelmében közösségi jelentőségű védett madárfaj. A máltai kormány az illegális vadászat visszaszorítása érdekében szigorú szankciókat vezet be a napokban, többek között a vadászengedélyek – ha a törvénysértő rendelkezik vele – élethossziglani visszavonását. A radikális szabályozás új mérföldkövet jelent az illegálisan vadászott madárfajok és a törvénytelen vadászati módszerek visszaszorítása terén. Ezzel együtt a kormányzat engedélyeket

© Orbán Zoltán

is tett a vadászoknak, az idei tavaszi idényben újra engedélyezték a fűrj és a vadgerle a vadászatát a szigetországban. A tavaszi vadászat az EU Madárvédelmi irányelve alapján az egész unióban tilos, ennek megszegése miatt Málta ellen már korábban eljárást indított az unió. A mostani engedmény sajnos nagy mértékben megkönnyíti az illegális vadászok dolgát.

RIASZTÓAN SOK MADARAT PUSZTÍTANAK EL EURÓPÁBAN

A szigorú szabályozások ellenére riasztóan sok védett és fokozottan védett madarat pusztítanak el Európában. Ha a kormányok nem biztosítják a törvények betartásához szükséges forrásokat, a helyzet nem fog változni a jövőben sem. Többek között erről is szó volt azon a szerdai konferencián, amelyet az illegális madárpusztítások témájában tartottak Cipruson. Bár a legtöbb jelentés a madarak illegális levadászásáról és befogásáról a mediterrán régióból érkezik, ez a probléma az országok jóval szélesebb körét érinti, és sajnos kevesen tesznek érdemi lépéseket ellene. A tömeges mészárlás és befogás általában egyszerű gazdasági okokra vezethető vissza (feketekereskedelem, mezőgazdasági termények vagy haszonállatok – vélt vagy valós – védelme), de gyakran pusztán kedvtelésből vagy a trófeáikért irtják az állatokat. A számos „madárpusztítási mód” közül kétség kívül a mérgezés okozza a legnagyobb természeti kárt, nem beszélve a komoly humán-egészségügyi kockázata-

© Papp Gábor

táról. „1998–2010 között 977 védett és fokozottan védett madár esett bizonyítottan illegális mérgezés áldozatául, és a meg nem talált áldozatok száma ennek többszöröse lehet” – mondta el Horváth Márton, az MME fajvédelmi csoportvezetője. A magyarországi mérgezéseknek a legnagyobb hatása a világszerte veszélyeztetett parlagi sasra volt. Az elmúlt hat évben 45 példány került kézre (36 bizonyíthatóan, 9 feltételezhetően mérgezés következtében), közülük mindössze 7 példányt sikerült gyógyultan szabadon engedni. A parlagi sasok mellett többek között 65 rétisas, 12 kerecsensólyom és 271 egerészölyv is szerepelt az áldozatok között. A mérgezések mellett hazánkban is rendszeresen előfordul védett madarak lelővése és fészekbelővése is. Magyarország a madárcsempészet kedvelt útvonala is, szerencsére az elmúlt évtizedben több szállítmányt sikerült feltartóztatni. Az MME az idei évben már kénytelen volt hírt adni arról, hogy egy hazánkban 2009-ben gyűrzött kanalasgémet lőttek le a máltai Salina madárrezervátumban, korábban ugyan itt egy német gyűrűs halászsas esett a vadászok áldozatául.

2012-ES ÉV MADARA: AZ EGERÉSZÖLYV

Az MME 1979-óta választja meg az év madarát. Arról, hogy jövőre melyik legyen ez a faj, idén rendhagyó módon nem szűk szakmai kör, hanem a felajánlott három fajból (egerészölyv, fekete rigó, vörös vércse) választva a lakosság dönthetett. Az MME honlapján február 10-én indult voksolás május 10-én éjfélkor zárult, és 4480 szavazattal az egerészölyv nyert. A 1165 szavazat az alábbiak szerint oszlott meg a három faj között:

Egerészölyv: 4480

Fekete rigó: 4298

Vörös vércse: 2387

A három hónap alatt fej-fej mellett „versenyzett” a fekete rigó és az egerészölyv, abban, hogy végül az utóbbi kapta a legtöbb voksot, valószínűleg a védett madarak, köztük ragadozók lehetővé tételéről felmerülő vadászati kezdeményezések is hozzájárultak. Az év madarával kapcsolatos kampány 2012. január 1-én indul.

Csipogó

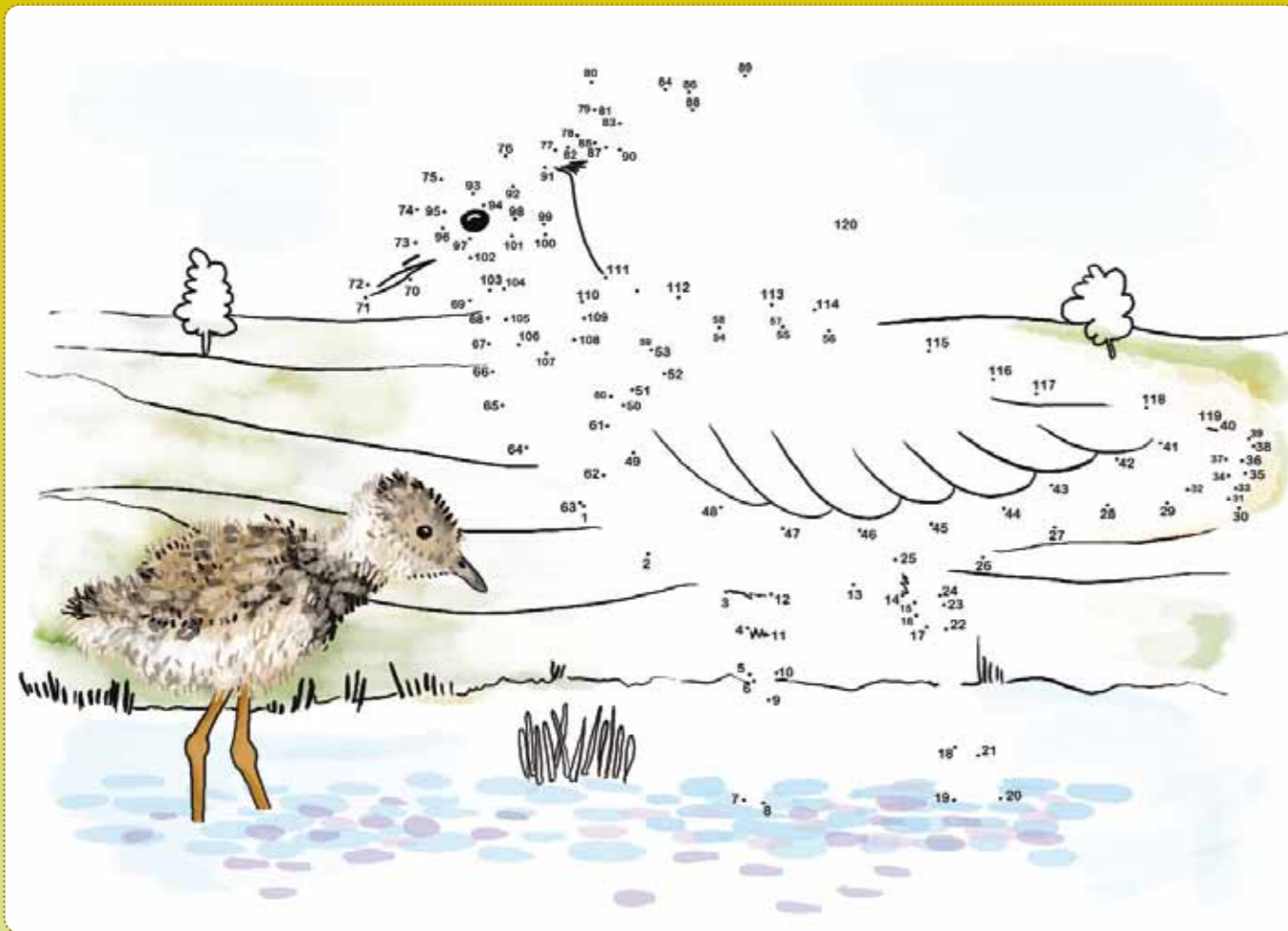
Kedves Gyerekek!

A Csipogó nyári számában ismét találkozhattok a kis cinege családdal, és folytathatjátok madárvédelmi önkéntes munkátokat!

Szép és izgalmas szünetet kíván Schmidt Emese, a Csipogó szerkesztője

Vajon ki lépeget fiókjával ezen a szép nyári napon a vizes, tocsogós réten?

Megoldás: a batic

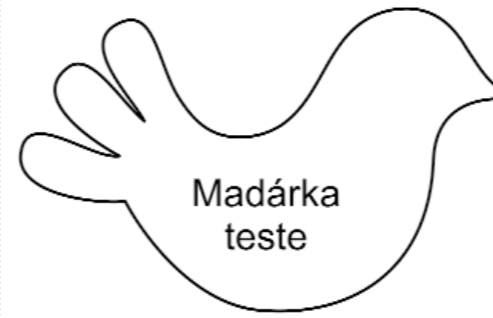

CSŐRMÍVES

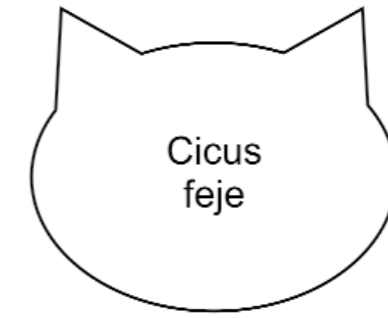
Készítsünk hűtőmágnest!

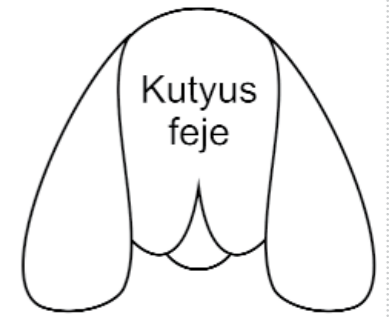
Ezekre lesz szükséged hozzá:
ceruza,
vágható mágneslap vagy 1,5 cm átmérőjű
mágnes korongok,
különböző színű karton papírok
(vagy fehér karton és festékek),
olló, ragasztó

Madárka teste

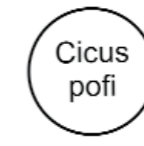
Cicus feje

Kutyus feje

Szárny

Cicus pofi

Cicus és Kutyus orra

Madárka, Cicus és Kutyus szeme

1. Rajzold át a képen megadott formákat színes kartonokra
2. Vágd ki őket

3. Ragaszd a test formájára a többi testrészt
4. Ragaszd a karton hátsó felére a mágnes korongot, vagy lapot

Ha csak fehér kartonod van, temperával vagy vízfestékkel színezheted!
A képeken látható figurák mellé kitalálhatsz egyedi darabokat is!
Készítsd el kedvenc állataidat!

Beküldhető feladat

1. Keresd meg a történet szövegében, hogy mi jellemző a karvaly árnyképére, azaz sziluettjére!
2. Nézd meg a két képet és vizsgáld meg, hogy mi a különbség és a hasonlóság a karvaly és a sólyom sziluett között?

A válaszokat neved és a laciédem feltüntetésével együtt ide várjuk:

Levélben: MME, 1121
Budapest, Költő u. 21.,
E-mailben: csipogo@mme.hu

A helyes megfejtők között nyereményeket sorsolunk ki!

Tavaszi számunk helyes megfejtése:
Varkocsék fiókái körülbelül 9000 db fzeltlábút esznek meg.

A szerencsés nyertesek:
Sárvári Attila, Poroszló
Feczko Csongor, Bakonyszűcs
Bank-Bareith Zsuzsanna, Aparhant

Gratulálunk!

Nyereményük egy plüssmadár.

2011 a SZÉNCINEGE éve

Folytatjuk Neri és Varkocs történetét

Varkocs és Neri fiókái az odúból való kirepülés után is követték szüleiket, folyamatosan ennielőrt sipítózva. A cinege pár pedig szorgalmasan táplálta őket. Egyik reggel hirtelen egy karvaly tűnt fel az égen. Varkocs és Neri hatalmas lármázásba fogtak, amihez csatlakoztak a fiókák és a közelükben élő énekesmadarak is. A karvaly, hallva a zajt tudta, hogy felfedezték őt a kertben, így inkább tovább repült.

Elérkezett a június, Varkocsék pedig új fészekalj költésébe kezdtek. Neri ezúttal hat tojást rakott, gondosan ült rajtuk, és körülbelül negyed óránként forgatta azokat, hogy rendben fejlődjenek a bennük lévő embriók. Két hét múlva Varkocsék örömmel üdvözölték a tojásból kikelt kis cinegét, és lelkiismeretesen hordták nekik a táplálékot. Azonban olyan kánikula volt, hogy a fiókák egyhetes korára a környék összes pocsolója felszáradt, és a szülők nem találtak vizet. A környék összes madara szomjazott. Bandi, a kert kis lakója szerencsére ismerte a cinegét és eszébe jutott, hogy Bundás kuttyájához hasonlóan a madarak is szomjazhatnak a nagy melegben. Ezért itatót készített Bundás öreg itató táljából, a kutya pedig kapott egy újat.

Bandinak köszönhetően, a cinegék és a kert más madarai túléltek a szárazságot, és Varkocsék ezt azzal hálálták meg neki, hogy a fészekalj kirepülése után rendszeresen visszajártak az itatóra.

A karvaly, akit verebésző héjának is hívnak (mivel nagyon hasonlít a héjára, csak kisebb), leggyakrabban kis énekes madarakat zsákmányol. Úgyes manőverezését a fák vagy akár a házak között lekerekített szárnyvégei és hosszú farka segítik. Az énekes madarak, anélkül, hogy tanulnák, a ragadozómadár röpkéjét ösztönösen felismerik és hangos lármát csapva próbálják meg elriasztani.

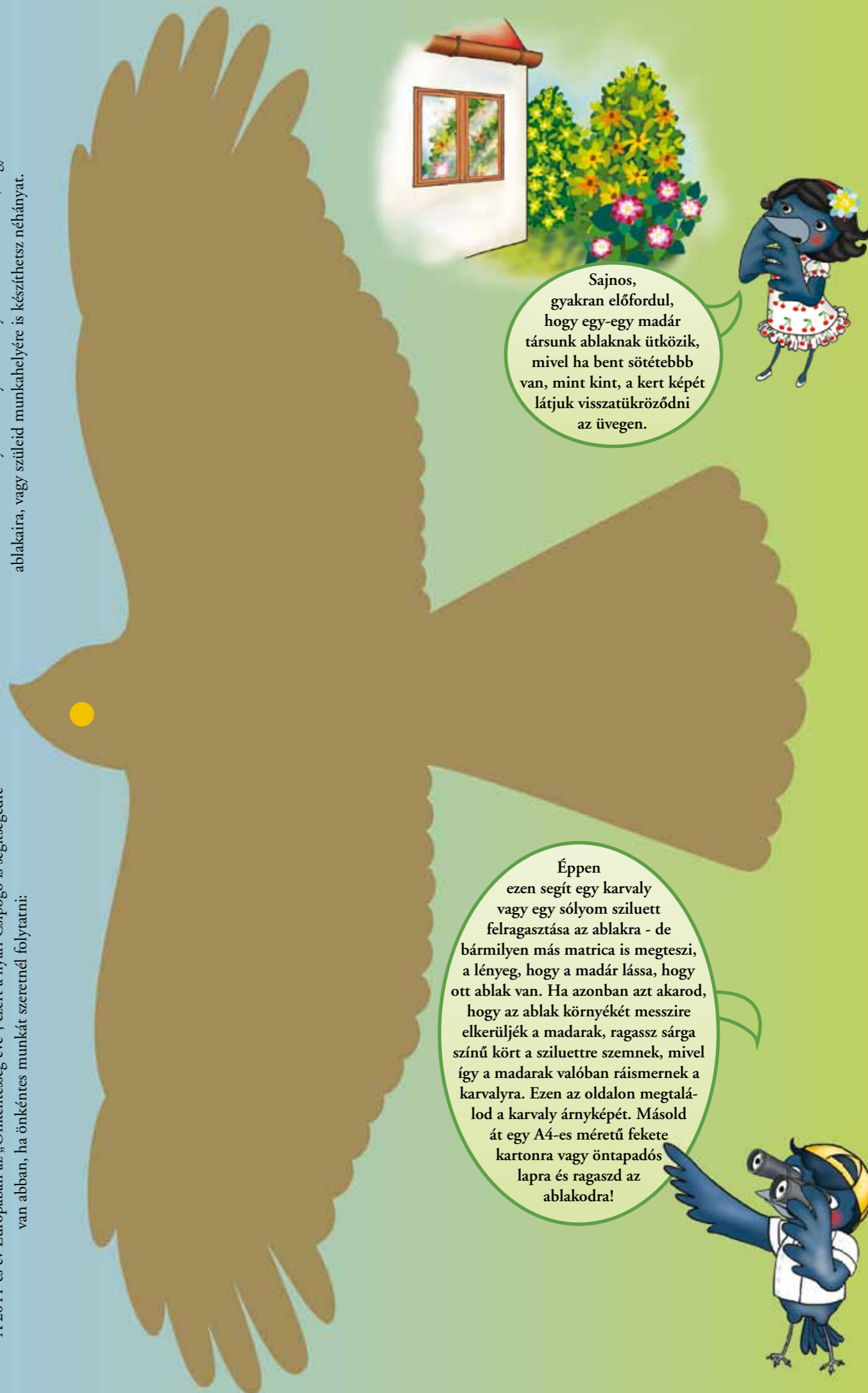
A széncinege család életének bemutatása őszi számunkban is folytatódik!

2011 - az ÖNKÉNTESÉG éve is

A 2011-es év Európában az „Önkéntesség éve”, ezért a nyári Csipogó is segítségére van abban, ha önkéntes munkát szeretnél folytatni:

Óvd meg a kertekben vagy a lakások környékén lakó madarakat attól, hogy nekirepüljenek az ablakokhoz.
Önkéntes munkában kihelyezhetsz ilyen karvaly sziluettet az iskola, vagy óvoda ablakaira, vagy szüleid munkahelyére is készíthetsz néhányat.

Sajnos, gyakran előfordul, hogy egy-egy madár társunk ablaknak ütközik, mivel ha bent sötétebb van, mint kint, a kert képét látjuk visszatükröződni az üvegen.

Éppen ezen segít egy karvaly vagy egy sólyom sziluett felragasztása az ablakra - de bármilyen más matrica is megteszi, a lényeg, hogy a madár lássa, hogy ott ablak van. Ha azonban azt akarod, hogy az ablak környékét messzire elkerüljék a madarak, ragassz sárga színű kört a sziluettre szemnek, mivel így a madarak valóban ráismernek a karvalyra. Ezen az oldalon megtalálod a karvaly árnyképét. Másold át egy A4-es méretű fekete kartonra vagy öntapadós lapra és ragaszd az ablakodra!

Az MME Budapesti helyi csoportjának 2011/őszi–téli programja

ELŐADÁSOK

- Szeptember 14.** Jordánia madarászszemmel
– *Lendvai Csaba* előadása
- Október 12.** Széncinege: az év madara
– *Orbán Zoltán* előadása
- November 9.** A Rákospipera-védelem eddigi útja
– *Péchy Tamás* előadása
- December 14.** A helyi csoport elmúlt két éve
– *Bajor Zoltán* előadása

TEREPI PROGRAMOK

- Szeptember 17.** Vízimadarak megfigyelése az Adonyi-halastavakon
- Október 1.** Európai Madármegfigyelő Napok a Naplás-tónál
- Október 15.** Madarásztúra a Tatai Öreg-tavon
- November 12.** Vadlúdvonulás a Dinnyési-fertőn
- December 17.** Telelő vízimadarak megfigyelése Szőlőliget és Vác között

ÉLŐHELYKEZELÉSI PROGRAMOK

- Október:** Homoktövis Természetvédelmi Terület
- November:** Tamariska-domb

Az előadások helyszíne a TIT-Stúdió (1113 Budapest, Zsombolyai u. 6.). Az előadások előtti megbeszélések 18 órakor, a vetítések 18 óra 15 perckor kezdődnek. Az előadások utáni szombatira szervezett kirándulások részleteinek meghirdetésére az előadások előtt kerül sor.

A Vezetőség fenntartja magának a jogot, hogy előre nem látható okok miatt az előadások témája vagy a kirándulások helyszíne változhat. A változtatásokról tájékoztatást adunk. Mindenkinek élményekben gazdag madármegfigyeléseket kívánunk!

Elérhetőségeink: *Bajor Zoltán* (20/252-3960)
Lendvai Csaba (20/322-5787)
Berényi Zsombor (20/354-8505)

Mindenkit szeretettel várunk!

A **Kossuth Természettár** című sorozat legújabb kötete a hazai orchideákat mutatja be, szakszerű leírásokkal, elterjedési térképekkel és sok száz parádés színes fényképpel. Kevesen tudják, hogy a különleges életmódjukról és színpompás virágaikról méltán híres orchideák számos faja Magyarországon is honos. E ritka, védett növények száma egyre csökken, a természeti tájak pusztulása miatt sok régi élőhelyükön napjainkra hírmondó sem maradt. Az 504 oldalas kötet a magyar botanikusok széles körének bevonásával készült, számos biológiai érdekességet tár az olvasók elé, beleértve a legújabb kutatások eredményeit is. A térképek segítségével tudományos pontossággal nyomon követhető, hogy mely fajok hol éltek korábban, hol élnek napjainkban, melyek a fajok fennmaradását károsan befolyásoló tényezők, és a könyv nem titkolt célja, hogy a nagyközönség figyelmét e gyönyörű növényekre irányítva elősegítse őshonos növényvilágunk hatékony védelmét.

ISBN 978-963-09-6661-0

MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zártkörűen Működő Részvénytársaság

Az energia irányítója

Kulturális Örökség Napjai 2011. szeptember 17–18. MEGHÍVÓ A VILLAMOS ENERGIA IRÁNYÍTÓJÁNAK NYÍLT NAPJÁRA

- ✓ Szimulátor látogatás
- ✓ Filmvetítés
- ✓ Gyermekrajz verseny
- ✓ Műfészek készítés
- ✓ Tűzoktatóalkotás
- ✓ Interaktív előadás: madárvédelem a nagyfeszültségű hálózat mentén
- ✓ Gödi alállomás meglátogatása

A nyílt napokon látogatóink beléphetnek a más napokon elzárta, szigorúan védett szimulátor helyiségbe is!

A rendezvény keretében interaktív módon, a közönség bevonásával – filmvetítés, rajzverseny, műfészek-készítés és tűzoktatóalkotás kíséretében – bemutatjuk a nagyfeszültségű hálózat mentén folyó madárvédelmi tevékenységet is.

A programsorozat részeként az érdeklődők – díjmentesen igénybe vehető buszos utazással – felkereshetik a MAVIR ZRt. 400/220/120 kV-os Gödi állomását, ahol megtekinthetik a főváros energiaellátásának biztonság-

ga szempontjából kiemelt fontosságú, más napokon a látogatóktól elzárta létesítményt.

A gödi látogatás busza mindkét nap 11 órakor indul a MAVIR ZRt. székházától. A programra a god.szombat@mavir.hu vagy a god.vasarnap@mavir.hu e-mail címen, illetve a **06 1 304 1980**-as telefonszámon lehet jelentkezni.

A MAVIR ZRt. székházában megtartott programok óránként, csoportosan látogathatóak!

A helyszín szombaton és vasárnap 10-től 17 óráig várja az érdeklődőket!
Cím: MAVIR ZRt., 1031 Budapest, Anikó u. 4.

FIGYELEM! A belépéshez személyi igazolvány szükséges!

Bővebb információ a www.oroksegnapok.hu weboldalon!

H-1031 BUDAPEST, ANIKÓ U. 4.
TELEFON: (+36 1) 304 1000
FAX: (+36 1) 304 1719
WWW.MAVIR.HU

Gólya-roadshow Heves megyében

Gólya-roadshow? A gólya ugye gólya, a road út/utca, a show mutatvány. Mit takarhat az utcai mutatvány gólyákkal? Pontosan erre kapott választ, aki ellátogatott a június 12-i eseményre. A program Poroszlón kezdődött, előzetes felmérések szerint, amit Tóth Péter a Magyar Madártani Egyesület Bükki helyi csoport tagja végzett, és jelölte ki a gólyafészkeket.

Kozma Péternek hála, minden oszlopon tájékoztató plakát adta hírül, hogy itt bizony fontos dolog fog történni. Szerencsére érdeklődőkből nem volt hiány, az idő tökéletes, a gólyák a helyükön – így indulhat a show! Először rövid tájékoztatást kaptunk arról, hogy Heves megyében az idén először indul a program. A célja az, hogy az itt megjelölt madarakat nyomon követhessük. Balácsi Pétertől azt is megtudtuk, hogy a meggyűzött fiókák három-négy évet Afrikában töltenek, addig, amíg ivaréretté nem válnak. Ezután újra, remélhetőleg nemcsak Európába, hanem hozzánk Magyarországra térnek vissza. Ezért nem kell sokat tennünk, „csak” annyit, hogy megőrizzük a faj élő- és táplálkozóhelyét, és biztonságossá tesszük a vonulási útvonalát.

A látványgyűűzéshez megfelelő pozícióba kellett állítani a daruskocsit, ami nem volt egyszerű a pókhálóként futó elektromos vezeték miatt. A kosárba a darut irányító Forgács Zsolt mellé beszállt a gyűűző egy kartondobozzal. Amíg a fészkek magasságát elérték, a gólyaszülők aggódva figyelték az eseményeket. Némi biztatásra (hes-

segetésre) van ilyenkor szükség, hogy elroppenjenek; persze nem messzire, csak egy szomszédos kéményre vagy villanyoszlopra, hogy onnan nézzék, amint fiókáik előbb a dobozba, majd a földszintre jutnak.

Lent rögtön sztárok lesznek, hiszen nem mindennapi látvány, amint a közel két kilós, fekete csőrű, magukat életlennek mutató gólyafiak egymás mellé kerülnek, és megkapják a gyűűjüket. Ez életük végéig, remélhetőleg akár 15 évig is rajtuk lesz, és segíti életmenetük, biológijuk részleteinek megismerésében a madarászokat.

Az érdeklődő gyerekek és felnőttek, akik a környékről autóval, helyből pedig biciklivel és gyalog érkeztek, csendben várták, amíg a kicsik lábára kerül a gyűű.

A végén „gólyasími” következett, ami szintén élvezetes – az embergyerekek számára. A kis gólyák az inkubációs időszak végén – a fészekhagyó madaraktól eltérően – nem egyszerre kelnek ki, ezért akár 6 nap különbség is lehet a legidősebb és legfiatalabb között. Ez a tollazatukon is meglátszik, mert a legkisebbek még toll helyett pihét viselnek, ezért olyan a tapintásuk, mint egy puha plüssállat.

A roadshow vonul tovább az öt poroszlói, két újlőrincfalvai, három sarudi fészkekhez, és nem csökkenő lelkesedéssel követjük a gyűűzést. Gólyatollal, záptojással és rengeteg fényképpel leszünk gazdagabbak, míg a szakemberek végzik a munkájukat, és minden adatot rögzítenek.

Nagy segítséget kapnak a helyi lakosoktól, akik szerencsére szívükön viselik a kedves szomszédok sorsát, és először aggódva majd megnyugodva figyelik a munkát.

Közben lehetőséget kapnak a látogatók arra is, hogy felmehessenek a fészkekhez, megnézve a gólyapanorámát.

Bátor gyerekek, kicsit félős anyukák és büszkén fényképező apukák emelkednek a magasba.

Sarudon mindenki meglepetésére egy 62 éves néni is ellátogat gólyáékhoz, hiszen mint mondta, 40 éve itt lakik és figyeli a madarak életét. Örömmel mesél a fent látott élményeiről és hálás a lehetőségért. Itt kell megjegyeznem, hogy az egyesület munkáját adományokkal lehet segíteni, amit gyönyörű madaras kitűzőkkel hálálnak meg.

A következő állomás Tiszánána, ahol

szintén öt fészket tervezünk meglátogatni. A szaporulat szerencsére itt is nagyon jó. Az átlag négy fióka, ami biztató, hiszen a tavalyi év gyengébb volt a rossz időjárás miatt. Reméljük idén sikeres lesz a kirepülés, a helyenként akár öt fióka számára.

Az oszlopok alatt képet kaptunk a menüről is, ami halból, rágsálókból, meglepő módon vakondból és természetesen békákból áll. Rengeteg élménnyel és emlékekkel végül sajnos véget ér a gyűűzés, a 150 látogató és a szakemberek számára. A „termés” 55 fióka megjelö-

lése, sok érdeklődő és látogató meggyűűzése arról, hogy milyen fontos a madarak védelme, és rengeteg kellemes emlék, ha újra meghalljuk a „gólya, gólya, gilice” című örökké kedves gyermekdalt.

Császár Mónika

GÓLYA-ROADSHOW A FÜZES- ABONYI PÖTTÖMKE ÓVODÁBAN

Talán egy évvel ezelőtt hallottunk először a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Bükki helyi csoportjáról, és mi azóta is azon munkálkodtunk, hogy egyszer a „mi” gólyáink is gyűűt kaphassanak végre. A kialakult jó kapcsolatnak köszönhetően nemcsak gyűűt kaphattak gólyáink, hanem még nevet is adhattak a gyerekek a gólyafiókáknak.

Kedd reggel begördült a darus kocsit az ovi udvarára, majd Balácsi Péter insturálásával – a gyerekek legnagyobb öröme – indult is felfelé a kazánkémény tövéből a hatalmas kosaras daru. Lentről csak találgatni tudtuk, jók voltak-e a megfigyeléseink, és valóban csak két gólyafióka lakik szüleivel a kémény tetején. Hamarosan kiderült, hogy további testvérkéik is vannak a fészkekben. Peti örömmel mutatta a magasból, hogy négy fiókat hoz le a gyerekeknek. Odalent lett is nagy tolongás a gólyafiókák körül, mindenki egyszerre szeretne volna megpil-

A gyerekek feladatát is kaptak a madarászoktól, mégpedig a kiscigólyák megfigyelését, azaz jegyezzék fel azt a dátumot, amikor a kiscigólyák kirepülnek a fészkekből, illetve elindulnak a hosszú vándorútra.

A bátrabbak bepillanthattak a gólyafészkekbe is, ahol békésen pihent a négy kiscigólyafióka, és a legbátrabbak mindezek mellett még madárbarát üdvözlést is küldhettek az ovi udvarán várakozó gyerekeknek és egész Füzesabony lakosságának is.

Zárásként nemcsak a madarászoknak köszönjük meg munkájukat, hanem a kosaras kocsit kezelőnek, Forgács Zsoltnak, a szervezésben segítő óvóné-

ninek, Puhlné Jolikának és a darut ingyenesen rendelkezésünkre bocsátó Juhász László füzesabonyi vállalkozónak is.

Tóth Henrietta

lantani őket. A négy kiscigólya megkapta a nagy számokkal és betűkkel ellátott műanyag gyűűket, addig a gyerekek csendben figyelték a madarász szavait. Érdekesebbnél érdekesebb információkat hallhattak nemcsak a gyerekek, de a felnőttek is. A kiscigólyák rendre a következő gyűűket és neveket kapták: 1H556 Kele, 1H557 Hóféher, 1H558 Füzeske, 1H559 Pöttömke.

Tábor az Óriások asztalán

Immár harmadik alkalommal szerveztünk madárgyűrző és természetismereti tábort a Bükk-fennsíkra. Szállásunk, az elmúlt évekhez hasonlóan, a Nagy-mező szélén álló síházban volt. Idén ez július 4. és 10. közé esett. Az időjárással szerencsénk volt, mert míg a hegy körül három napig zuhogott, addig a fennsíkon csak két órát kaptunk belőle. Bár estére volt, aki még a fürdőköpenyt is magára vette a 12 fokos hidegben. A maradék négy napban hőségriadó volt lent, fent pedig kellemes 25°C körüli hőmérséklet.

A tábor során a madárgyűrzés mellett megismerkedtünk az utunkba kerülő egyéb állatokkal és növényekkel, de volt szalamandra- és alpesigöte-felmérés is. A növények közül nagyobb érdeklődést váltott ki a kárpáti sisakvirág, a szü-

nyoglábú bibircsvirág, a sárga gyűszűvirág és a szurokfű (más néven oregánó). A helyi állatvilág képviselői közül láttunk napközben felettünk cikázó sarlósfecske- és keresztcsőrűcsapatokat, körülöttünk rohángáló pirokegereket és mókusokat, valamint hallgattuk az este koncertező harisokat és levelibé-kákat. Egyik nap egy lábatlangyíkba (kuzmába) is „belebotlottunk”, és lomhaságának köszönhetően jól szemügyre is vettük.

Idén már 120 méter hálóval dolgoztunk, majdnem hat napon keresztül. Összesen 26 madárfaj 168 egyedét gyűrtük meg. A gyűrzött madarak közül a legérdekesebbek a keresztcsőrű, a kakukk, a kormosfejű cinege (4 példány) és a kis fakopáncs voltak. Az embereket mégis a nyaktekercesek bűvölték el a legjobban. Ebben az évben megtört a szécinegék dominanciája (csak 11 példányt fogtunk), és idén a vörösbegy (48 példány) volt a legnagyobb számban jelölt madár. Még 10

feletti egyedszámban gyűrzött madarak a barátposzáta, a fenyvescinege és a fekete rigó voltak. A tavaly jelölt madarak közül ötöt, míg a 2009-esek közül kettőt (vörösbegy és kis poszáta) fogtunk vissza. Idén is volt egy „hozott” madarunk! Kucsera Krisztiánék találtak egy énekesrigó-fiókát felfelé jövet az úton. Megvizsgáltuk, meggyűrtük, majd autóval visszahoztuk a megtalálás helyére. Ez a fajta visszautaztatás más, nagyon fiatal madárral is megtörtént, mivel tudtuk, hogy a szülők még etetik őket. Szerencsére idén a hálók is megúszták sérülés nélkül.

A héten 88 érdeklődő látogatott el a táborba, főleg családdal jöttek, de akadtak táborozó gyerekek és terepgyakorlatukat teljesítő egyetemisták is. A legtöbb Egerből és Miskolcra érkeztek, de volt olyan, aki a Dunántúlról tette tiszteletét nálunk.

Reméljük, hogy találkozunk jövőre ugyanitt!

Balázi Péter
Völgyi Sándor

Gönye Csaba: Tavaszi fototaxis

Varázslatos Magyarország

www.varazslatosmagyarorszag.hu

Polgár Tibor: Nyiladek

LÁSS CSODÁT!

A Varázslatos Magyarország lélegzetelállító országunk természeti csodáinak, Nemzeti parkjainak és a természetfotózás népszerűsítésére alakult.

Vegyél részt a csoda és egy varázslatos fotógaléria megalkotásában és indulj „Havi természetfotós” havonta, valamint „Magyarország egy napja” évszakonként egy napon kiírásra kerülő pályázatainkon.

A nyertes természetfotók havonta fantasztikus díjakat nyernek, továbbá minden egyes természetfotó a megszerzett pontokkal bekerül a ranglistába. Év végén a kiemelkedő fotók egy díjátadó ünnepséggel egybe kötött kiállításon vesznek részt.

Szeretettel várunk minden pályázót és érdeklődőt és sok sikert kívánunk a pályázat-hoz!

Őszapók érdekes viselkedése

Neszmélyen van madárbarát kertünk, amit sok énekesmadár felkeres táplálkozás és fürdés céljából. Idén az egyik téli napon végeztünk madárgyűrűzést édesapámmal. A helyenként megmaradt hófoltok erősen olvadtak a nap folyamán. Kora délután őszapók (*Aegithalos caudatus*) csapata jelent meg a kertben. Egy korosabb diófán összegyűlt az összes egyed. Feltűnően sok időt töltöttek el a fán, ezért megfigyeltem, hogy miért maradtak helyben. A diófán a hó és jég olvadása során víz csorgott végig az ágakon, ezért az őszapók kolibri módjára egyhelyben repülve ittak az ágvégekről. Egy-egy leleményesebb madár pedig az ágak tövével a törzsön lefolyó vízcseppeket itta. Tették mindezt annak ellenére, hogy a kertben kerti tó is van.

Régebben volt hasonló megfigyelésem, amikor Tatán egy ágról lelógó olvadó jégcsap cseppeit itta egy barátcinege (*Parus palustris*), úgy, hogy szintén kolibri módjára egyhelyben repült a jégcsap alatt.

Bátky Gellért

© Kókay Szabolcs

Ha nincs faodú...

Nemrégiben az MME Bükki Helyi Csoportjának tagjaiként a szokásos éves gyurgyalagtelep-rekonstrukcióra szántuk el magunkat (lásd: *Madártávlat* 2010/3), némi bagolyköltőláda-kihelyezéssel egybekötve a Bükk-fennsík északnyugati lábánál, Nagyvisnyó mellett. A két költőláda kihelyezése, mint első próbálkozások egyike, jóformán az egész napot elfoglalta, így a fészkelőtelepek átnézésére már csak késő délután került sor. A tavalyi kitarató és kemény munkának köszönhetően az idénre viszonylag jó állapotban maradtak meg a falak. Kevés rézsúsódást és alámosódást kellett helyrehozni az alatt a kis idő alatt, ami rendelkezésünkre állt. A 2. telepnél megszokott módon többféle madár is fészkel (fekete rigó, barátposzáta, mezei veréb stb.), ezért nem tűnt fel a körülöttünk lebzselő, izgatottan mozgó néhány széncinege sem. Erre a telepre, illetve területre a tavalyi év esős tavaszát kivéve május első napjaiban megérkeznek a gyurgyalagok, így a kubikos munka után pár nappal már kíváncsian vártuk megérkezésüket, de a gyurgyalagok helyett más meglepetésben volt részünk. Várakozás, hallgatóság közepette kiderült, miért is voltak az idei „év madarai” oly izgatottak, ők ugyanis kihasználták a kínáló lehetőséget, és elfoglalták az egyik költőüreget. Volt már ezen a telepen egy-két madár, mezei veréb, seregély, ami az üregekben költött, sőt tavaly egy hegyi billegetőt is megfigyelhettünk a telepen mozogni, de a széncinege fészkelése újdonság volt számunkra. Mindenesetre az üreg bejáratától mintegy 30-40 cm-re csinos kis fészkekben négy fiókat neveltek sikeresen (legalábbis ennyit sikerült megszámolni) és etettek folyamatosan. Időközben május 12-én megérkeztek a gyurgyalagok is, kb. 10-12 pár, de ez nem okozott különösebb fennakadást a széncinegék életében, a teleptársbérlet jól működik, mutatva a széncinege megfelelő alkalmazkodó képességét.

Pásztor Zoltán – Somoskői Péter

Csörgéy Titusz emlékszobra

A közeljövőben megvalósulhat az álmunk, mivel május hónap végére, az ígérvényekből, összejött a pénz és június első napjaiban aláírtuk a szerződést Lugossy László szobrasszal. Annak ellenére sikerült, hogy a kiküldött 150-200 levélben szereplő bankok, gazdasági társaságok, multinacionális vállalatok, gazdag emberek nem tudták támogatni a kezdeményezésünket (kinek pénze, kinek hajlandósága nem volt hozzá). Segített viszont 13 helyi csoport a MME-től, két másik egyesület, 31 magánszemély, 3 alapítvány, 2 kisebb vállalkozás, egy kft., 3 erdészeti rt., 2 érintett önkormányzat, illetve az egyesületünk. Köszönjük mindenkinek, aki segített abban, hogy letegyük az alapját egy lehetséges, leendő szoborparknak, ezzel méltó emléket állíthatunk Csörgéy Titusz halálának 50. évfordulójára. A szoboravatásról egyesületi fórumainkon részletesen beszámolunk majd.

Szelle Ernő

Újabb fészkelő madárfaj Baranyában

Újabb fajjal gyarapodott a baranyai fészkelőmadár-fauna. A homorúdi Riha-tavon, a Duna lefűződött holtágának egyik nádasában idén először fészkeltek a kis kárókatona. A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő területen 2 pár fészket biztosan megtalálták a természetvédelmi örök, de a rendszeresen megfigyelt öreg példányok alapján 4-5 párra becsülhető a teljes állomány. A kis kárókatona fokozottan védett madárfaj, természetvédelmi értéke 500 000 Ft.

Korábban csak kis számban fészkel az Alföld néhány pontján (pl. Tisza-tó), de az utóbbi évtizedben jelentős mértékben gyarapodott az állomány. Baranyában 1983-ban figyeltük meg az első példányt, rendszeresen viszont csak 1996-tól kezdve mutatkozott. Az észlelések zöme a Duna baranyai szakaszán, valamint a pellérdi és sumonyi halastavakon történt. Az utóbbi három évben ősztől tavaszig már népesebb, 30-50 példányból álló csapataival is találkoztunk a Dunán, főleg a Bári-zátony környéki csendes öblökben. Valószínűsíthető, hogy ezekből az áttelelő madarakból maradt vissza költésre néhány pár a Riha-tavon. A faj további terjeszkedése, nagyobb halastavaink nádasáiban való megtelepedése nem zárható ki.

Bank László

Világörökség és madárvédelem

A világörökség részét képező pécsi Cella Septichora (ókeresztény sírkamra) méltán tartozik a város idegenforgalmi látványosságai közé. A Szent István téren található impozáns bemutatóhely tetőzetén azonban balesetvédelmi okokból elhelyeztek egy üveg térelválasztót. Ez a kb. 50-60 cm magas felület láthatatlan az építmény fölött alacsonyan átrepülő madarak számára. Az üveglapoknak nekirepülnek, és nyakukat szegve elpusztulnak. Főleg a fiatal, a fészkekből frissen kirepült, még tapasztalatlan fiókák vannak kitéve a nekiütözés veszélyének. A gondot tetézi, hogy a sírkamra egy viszonylag nagy zöldfelületben helyezkedik el, ahol lényegesen több madár fészkel (gerlek, rigók, pintyek, verebek), mint a város sűrűn beépített részein, ezért az ütközések gyakorisága is nagyobb. A pusztulások pontos mértékével kapcsolatban nem végeztünk vizsgálatokat, de a nyár elején egy pécsi természetbarát arról tájékoztatott bennünket, hogy több elhullott madarat talált a térelválasztónál. A probléma orvoslása érdekében levélben kerestük meg a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. ügyvezetőjét, és javasoltuk ragadozómadár-sziluettek felragasztását a felületre. Ezek a sziluettek riasztólag hatnak az énekesmadarakra, s alkalmazásuk már a toronyházak nagy üvegfelületei esetében is hasznosnak bizonyult. Kérésünk meghallgatásra talált, s a Társaság dolgozói a hónap folyamán kiragasztották a madárfigurákat. Kicsit más elrendezésben, mint ahogy szerettük volna, de a szándék így is dicséretes. A helyet a jövőben folyamatosan figyelemmel kísérve vizsgáljuk a sziluettek hatását. Remélhetőleg újabb madárpusztulásokról nem kell beszámolnunk.

Bank László

Gyurgyalagok Baranyában

A megye teljes területére kiterjedő felmérésünk során 13 olyan új partfalat találtunk, ahol korábban még nem fészkeltek gyurgyalagok. Ezzel szemben 34 partfal semmisült meg vagy vált alkalmatlanná a madarak ismételt megtelepedésére. A változásokat figyelembe véve jelenleg 221 partfal szerepel nyilvántartásunkban. Ezek közül idén 115 partfalban telepedtek meg a gyurgyalagok. Összesen 687 pár költését sikerült bizonyítanunk. A tavalyi mélyponthoz képest 29,1%-kal (+155 pár) nőtt az állomány, és a 2002. évi alapfelméréshez viszonyítva is 19,9%-kal (+114 pár) több gyurgyalagunk van. Jelentősnek nevezhető kolónia ezúttal 8 helyen alakult ki. A villányi Csillag-völgy teraszosan kialakított szőlőültetvényeinek rézsúiban 64 pár, a pécsvárad homokbányában 41 pár, a beremendi cementgyár agyagbányájában 37 pár, a marócsai homokgödörökben 29 pár, az egyik harkányi partfalban 27 pár, a pettendi homokgödörökben és a kishársági partfalban 25-25 pár, továbbá a dunaszekcsői aréna löszfalaiban 21 pár gyurgyalag költött.

© Kókay Szabolcs

Bank László

ÉRDEKES MADÁRMEGFIGYELÉSEK (2011. február–április)

A következőkben rövid áttekintést szeretnénk nyújtani a 2011 februárjától áprilisig terjedő időszak legérdekesebb faunisztikai megfigyeléseiből. Az itt következő – Magyarországon jórészt nagyon ritkán előforduló – madárfajok adatainak nagy része a Nomenclator Bizottság által hitelesítendő, ez viszont a legtöbb esetben még nem történt meg, ennek okán sem az előfordulások pontos időpontját, sem a megfigyelők nevét nem közöljük.

FEBRUÁR

A hónap legelején Nyárliget (Sarród) környékén ismét szem elé került az a kanadai lúd (*Branta canadensis*), amelyet már január végén is láttak ugyanott, és egy fiatal ezüstsirályt (*Larus argentatus*) is észleltek Szigligeten, a szabadszállási Zab-széken pedig az apácalúdnak valószínűleg valamelyik lilikfajjal alkotott hibridjét (*Branta leucopsis* X *Anser* sp.) látták (valószínűleg ugyanezt a madarat néhány héttel később Apajon is megfigyelték). A hónap folyamán a nagyhegyesi Elepi-halastónál többször látták az ott telelő öreg fekete sast (*Aquila clanga*), és szintén többször szem elé került egy vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) Fertőújlak közelében (lehetséges, hogy ugyanaz a madár, amelyet a hónap első napjaiban Fertőrákoson láttak). Február második hetében a szántódi révnél egy immatur ezüstsirályt (*Larus argentatus*), Sármellék környékén pedig két öreg fekete sast (*Aquila clanga*) figyeltek meg (egyiküket egy héttel később is látták a Kis-Balatonon). A hónap harmadik hetében a makói Montág-pusztán egy repülő libacsapatban egy kanadai ludat (*Branta canadensis*), Balatonvilágosnál pedig egy immatur ezüstsirályt (*Larus argentatus*) észleltek. Február második felében többször szem elé került egy öreg indiai lúd (*Anser indicus*) Kalocsa és Miske környékén. A hónap utolsó hetében Vonyarcvashegyen egy immatur ezüstsirályt (*Larus argentatus*), Szegeden pedig egy átrepülő fekete sast (*Aquila clanga*) figyeltek meg.

MÁRCIUS

A hónap első hetében a geszti Begécsi-víztárolón ismét szem elé került az a halcsontfarkú réce (*Oxyura jamaicensis*), amelyet már januárban is észleltek ott. Ugyancsak az első héten egy angliai barázdbillegetőt (*Motacilla alba yarrellii*) észleltek Csömödér közelében, Gödön pedig egy – nyilván fogságból szökött – tojó mandarinréce (*Aix galericulata*) került szem elé. Az ugyanezekben

a napokban Kaba közelében felbukkant öreg kis hattyú (*Cygnus columbianus bewickii*) több mint két hétig maradt a területen. Március második hetében a naszályi Ferencmajori-halastavakon egy öreg indiai lúd (*Anser indicus*) tűnt fel, a makói Montág-pusztán pedig ismét látták az ott már februárban is észlelt kanadai ludat (*Branta canadensis*). A hónap harmadik hetében Újszentmargita határában egy öreg világoshátú heringsirályt (*Larus fuscus graellsii/intermedius*), Apajon egy vörös ásóludat (*Tadorna ferruginea*), a fertőújlaki Borsodi-dűlőben egy angliai barázdbillegetőt (*Motacilla alba yarrellii*), a Bodrogkeresztúr melletti Kakas-hegy felett pedig egy alacsonyán észak felé húzó immatur (két-három éves) dögkeselyűt (*Neophron percnopterus*) figyeltek meg (utóbbi adat hitelesítése esetén ez lenne a dögkeselyű tizenhatodik hazai előfordulása). Március utolsó harmadában a békési Malomvégen egy szokatlanul korai öreg hím citrombillegetőt (*Motacilla citreola*), Kunpeszér közelében egy világos színváltozatú törpesast (*Aquila pennata*), Szigligeten pedig egy ezüstsirályt (*Larus argentatus*) láttak. A hónap legvégén a Soproni-hegységben lévő Fehér-úti-tavon egy – nyilván fogságból szökött – hím kisasszonyréce (*Aix sponsa*) került szem elé.

FEBRUÁR

A hónap első felében többször észleltek egy-egy világoshátú heringsirályt (*Larus fuscus graellsii/intermedius*) a Dunán (Budapesten és Halászteleknél). Április folyamán többször szem elé került egy immatur halászsirály (*Larus ichthyaetus*) a naszályi Ferencmajori-halastavakon és a tatai Öreg-tavon. Április első hetében a tihanyi Külső-tónál egy szibériai csilpcsalpfüzikét (*Phylloscopus collybita tristis*), a Hortobágyi-halastavon egy kanadai lúd és apácalúd hibridet (*Branta canadensis* X *Branta leucopsis*), a hónap második hetében pedig a Gerecsében két öreg, sötét színváltozatú – valószínűleg még vonuló – törpesast (*Aquila*

pennata) észleltek. A hónap közepe előtt pár nappal pedig egy öreg tojó Wilson-víztaposót (*Phalaropus tricolor*) figyeltek meg Tetétlen közelében (az adat hitelesítése esetén ennek az észak-amerikai víztaposófajnak ez lesz a harmadik magyarországi előfordulása). Április harmadik hetében a Püspökmolnári közelében lévő bányatavon két – valószínűleg fogságból szökött – nílusi ludat (*Alopochen aegyptiaca*), Apajon egy kanadai ludat (*Branta canadensis*), a szegedi szeméttelen pedig egy világoshátú heringsirályt (*Larus fuscus graellsii/intermedius*) láttak. A hónap utolsó hetében többfelé is szem elé kerültek pásztorgémek (*Bubulcus ibis*): Kunszentmárton és Balmazújváros közelében egy-egy, a Marcali-víztárolón pedig két öreg példányt láttak. Ugyancsak április utolsó hetében a Kis-Balaton II. ütemén egy öreg borzas gödényt (*Pelecanus crispus*), a Hortobágyon (Borsós és Szatmáritelek) egy öreg hosszúcsőrű cankógodát (*Limnodromus scolopaceus*) (az adat elfogadása esetén ez lesz a faj harmadik hazai előfordulása), a budapesti Merzse-mocsár közelében pedig egy öreg hím vörösféjű gébics (*Lanius senator*) figyeltek meg (1973 óta ez mindössze a hetedik előfordulása ennek a mediterrán elterjedésű gébicsfajnak). A hónap legvégén Kisújszállás közelében egy éneklő hím szikpacsirtát (*Calandrella brachydactyla*), Halászteleknél a Duna kavicszátonyán pedig egy öreg hím citrombillegetőt (*Motacilla citreola*) észleltek.

Köszönet illeti a madarak – név szerint ugyan nem említett – megfigyelőit, hogy adataikat közkinccsé tették. Kérem, hogy – amennyiben eddig még nem tették meg – a megfigyelések részletes dokumentációját mielőbb juttassák el a Nomenclator Bizottság titkárához (Simay Gábor, e-mail: nomenclator@birding.hu). Az itt felsorolt adatok nagyrészt az érdekes megfigyeléseket közlétező www.birding.hu internetes oldalról származnak.

Összeállította: Hadarics Tibor

A PILLANAT KEDVEZŐ AZ ÖN EGYÉNI TÁVCSŐCSOMAGJA

A természet nem vár. Állítsa össze egyéni teleszkópcsomagját és élje át az egyedülálló pillanatokat a SWAROVSKI OPTIK által kínált rendkívüli pontosságú eszközökkel, melyek az adott kategória legjobbjai. Válasszon az ATM/STM 65/80 és ATM/STM 65/80 HD típusú, magnéziumból készült, könnyű, robusztus távcsövek, valamint a 20–60x W, a 25–50x W és a 30x W lencsék közül.

KOMBINÁLJON
ELŐNYÖSEN!
AKÁR
320 €
IS MEGTAKARÍTHAT!
KIZÁRÓLAG 2011.01.18-TÓL 06.30-IG.

PONTOS ÉS KIVÁLÓ

ROBUSZTUS ÉS KÖNNYŰ

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI OPTIK KG
Daniel-Swarovski-Strasse 70, 6067 Absam, Austria
Tel. +43/5223/511-0, Fax +43/5223/41 860
info@swarovskioptik.at

OPTIKAI TÖKÉLETESSÉG KOMPROMISSZUMOK NÉLKÜL

SWAROVSKI
OPTIK

Egy méltatlanul mellőzött eszköz: a porfürdő

© Orbán Zoltán felvételei

A tollazat nemcsak előnyökkel, de különleges gondokkal is jár. A tollászló lapos felülete szó szerint ehető élőhelyet kínál a tolltetveknek, aztán még ott vannak az emlősöket is gyötrő bolhák és kullancsok is, melyek eltávolítása finoman manipuláló ujjak nélkül nem egyszerű feladat. Ráadásul a madarak mellső végtagjai vakarózásra sem alkalmasak, ezért a természet kínálta vegyi és mechanikai eszközöket kell bevetniük ellenük.

A KÖZISMERT VÍZFÜRDŐ

A madárbarát kertben egész évben használható itatók nemcsak a madarak ivóvíz igényét hivatottak biztosítani, a víznek majdnem ekkora szerepe van fürdőként is. Ezért is javasolt legalább két nagy arasznyi (40-50 cm) átmérőjű, 10 centiméternél nem mélyebb itató alkalmazása, amiben egy balkáni gerle méretű madár is meg tud fürdeni.

A CSAK A LEGMELEGEBB NYÁRI NAPOKON MŰKÖDŐ NAPFÜRDŐ

A fartőmirigy olajos, vízlepergető váladékával folyamatosan „impregnált” tollazatból a víz önmagában nemigen tudja eltávolítani a külső élősködőket, ezért a madarak agresszívabb megoldásokat is bevetnek ellenük. A legforróbb napok délidejében, amikor a legerősebben tűz a Nap, a madarak kockázatos napfürdőt

vesznek: felborzolt tollazattal háttal fordulnak a napsütésnek, és hagyják, hogy a perzselő sugarak a bőrükig hatoljanak. A tetőcserépszerűen egymást fedő tollak mélyének sötét és kiegyensúlyozott hőmérsékletű környezetben élősködő ízeltlábúak így hirtelen legalább harminc fokkal magasabb és vakítóan világos helyen találják magukat, ami menekülésre készíti, elkábítja vagy akár el is pusztítja őket. Az eljárás a tökéletes hőszigetelésű madarat is hőségütával fenyegeti – minél kisebb,

annál gyorsabban –, ezért mérettől függetlenül eltérő, de mindenképpen rövid ideit teszik ki magukat ennek a megpróbáltatásnak. Egy parányi csilpcsalpfűzike csak mintegy húsz másodpercig, egy fekete rigó méretű faj viszont akár egy percig is. A hőségutával kockázata mellett a napfürdő alkalmazhatóságát az időjárási körülmények is korlátozzák, mert csak a legmelegebb, felhőmentes napokon működik.

A MEGDÖBBENTŐ SAVFÜRDŐ

Az emberek többsége előtt kevésbé ismert madártisztálkodási viselkedés a hangyafürdő, amikor némely nagyobb hangyafaj bolyát feldúló madár rákuponodik a hangyafészekre, hogy az előrontó, a tollazatába is bemászó ízeltlábúak védekezésül szétspriccelt hangyasava elűzze vagy akár el is pusztítsa a tollazatában rejtőző élősködőket. Különösen az „intelligens” varjúfélékre jellemző, hogy egy-egy természetes példányt a csőrükbe csipptetve be is dörzsölik magukat a savat fecskendező hangyával.

A SOKEZERNYI MECHANIKUS UJJKÉNT MŰKÖDŐ PORFÜRDŐ

A tolltetvek lapos teste és karomszerű kapaszkodólábai a tollak felülete kínálta élőhelyhez alkalmazkodás miatt alakultak ki. Ez a testfelépítés védelemül szolgál a gazdamadár élősködő-eltávolítási kísérletei ellen is. A nyári melegben

kiszáradó föld és a különböző homoktalajok porfürdési lehetőséget jelentenek a madaraknak. Miközben erőteljes szárnymozgással beássák magukat a púderszerűen finom talajba, az apró szemcsék smirgliként dörzsölik a tollak és a bőr felszínét, az élősködők mellett lesodorva az elhalt bőrdarabkákat és tolltok-korpát is. A városi madarak számára a porfürdő egyre elérhetetlenebb a földes utcák felszámolása (aszfaltozás) miatt, amit viszont könnyen pótolhatunk a Madárbarát kert program keretében. A porfürdőt érdemes az itató közvetlen közelében kialakítani, mert így a madarak is gyorsabban megtalálják, és használniuk is kényelmesebb, a nedves tollon ugyanis még jobban tapad a homok.

PORFÜRDŐ KÉSZÍTÉSE TALAJBA

Ásóval tisztítsunk meg egy legalább fél négyzetméternyi területet a fűcsomóktól, majd fél ásónyomnyi mélységben lazítsuk fel a földet. Ha ez nagyon köves, inkább lapátoljuk ki a talajt, amit aprítás és a nagyobb kövek, ágak eltávolítása után visszatehetünk, de még jobb, ha finom homokra cserélünk. Ennek a megoldásnak az a hátránya, hogy esős időben nem tudjuk a porfűrődöt szárazon tartani, így ezt a madarak a talaj kiszáradásáig, akár hónapokig sem tudják használni.

TÁLCÁS PORFÜRDŐ

Erkélyen, teraszon, ablakpárkányon (vagy ha nem szeretnénk kopasz foltot képezni a pázsiton), alkalmazunk tálcás porfűrődöt. Ehhez a legmegfelelőbb a kertészeti árudákban, barkács-áruház-láncok kertészeti osztályán beszerezhető 100x50 cm-es, 7 cm mély műanyag virágláda alátét, de jó az 50-60 cm átmérőjű, kerek változat is. Ezt csak fel kell töltenünk finom homokkal, szitált földdel – és máris kész a porfűrődünk. A tálcás porfűrődő előnye, hogy könnyen és bárhova kihelyezhető, és ami a legfontosabb, esős

idő közeledtével egy megfelelő méretű műanyag fóliával letakarva szárazon is tartható. Így az eső elvonultával elég leszednünk a takarást, és a madarakat azonnal száraz porfűrődő várja.

A TÁLCÁS PORFÜRDŐ TÉLEN IS HASZNÁLHATÓ

Télen a fagyos hetek között beköszöntő enyhe, fagy- és csapadékmentes napokon érdemes kihelyezni az etetőn működő itató mellé a nyár végén száraz, meleg helyre: pincébe, kamrába, kazánházba menekített tálcás porfűrődöt, vagy éjszakára meleg helyre vinni és „kiolvasztani” a télire letakart eszközt. Előfordulhat, hogy az újonnan érkező madarak nem kezdik egyből használni (ne felejtsük el, hogy porszerű homokkal eddig csak nyáron találkozhattak), de amint megtöltik a gyomrukat és elkezdenek inni és fürdeni, előbb-utóbb az etető-itató mellé helyezett porfűrődöt is birtokba veszik. Porfűrődöt télen is készíthetünk. Ha beszereztük a megfelelő méretű tálcát, porfűrődőnek alkalmas homokhoz hozzájut-

hatunk a játszótérek homokozójából is. Tegyük be ezt néhány napra valamilyen fűtött helyiségbe száradni, eközben egy gallyal naponta forgassuk át és az összeállt rögöket törjük össze.

A PORFÜRDŐ IDEÁLIS MADÁRMEGFIGYELŐ HELY

Mivel egyes madárfajok, például a házi és a mezei verebek csapatosan járnak, a porfűrődő – különösen ha itatóval együtt alkalmazzuk – ideális madármegfigyelő hely, ahol fotózni és videózni is remekül lehet. A kertben kiépített lessátorból vagy az ablaklesterből akár 3-4 méteres közelségből is fotózhatjuk az itató melletti porfűrődő nyüzsgő életét.

Orbán Zoltán

Raksányi Zsolt „amatőr” növényfotós. Igazi műkedvelő, aki profi színvonalon fényképezi a növényeket, és örömet leli abban, ha a növényvilág csodáit megörökítheti, megmutathatja másoknak is az általa talált virágokat: folyóiratban, monitoron, vagy éppen a *Magyarország orchideáinak atlasza* című kötetben. Galériánkban ezúttal az ő fotói segítségével mutatunk be különféle hazai és külföldi (európai) orchideafajokat.

Dactylorhiza sambucina

Traunsteinera globosa

Himantoglossum hircinum

Ophrys apifera

Ophrys oestriifera

Orchis militaris

Orchis purpurea

Nigritella rubra

Ophrys apulica

Ophrys calypsus

Ophrys cornutula

Ophrys heterochyla

Ophrys rhodia

**INGYENES
ONLINE
FOTÓMAGAZIN
MINDENKINEK!**